

Chromatografické metody II.

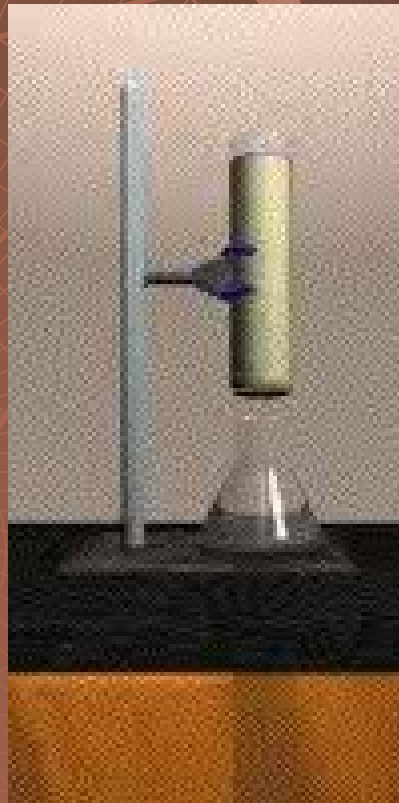

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Aplikační rozsah chromatografie

Metoda	Přibližný rozsah M_r analytů	Analyzované látky
GC	1- 400	plyny, látky těkavé a teplotně stabilní, po derivatizaci i netěkavé, po pyrolýze i makromolekulární
HPLC	3 -10 ⁶	ionty, látky polární i nepolární, nízkomolekulární i polymery
PC, TLC	100 - 2000	ionty, látky polární i nepolární
CE (CZE, CEC, MEKC)	3 -10 ⁶	ionty, látky polární i nepolární, nízkomolekulární i polymery

Chromatografie

Kapalinová chromatografie rozdělení

- ◆ Nízkotlaká (atmosferický tlak) – LPC
- ◆ Střednětlaká (4 Mpa) – FPLC
- ◆ Vysokotlaká (40 Mpa) – HPLC
- ◆ Ultravysokotlaká (100 Mpa) – UPLC

Kapalinová chromatografie využití

- ◆ LPC – preparativní
- ◆ FPLC – semipreparativní a analytická
- ◆ HPLC – analytická
- ◆ UPLC – analytická

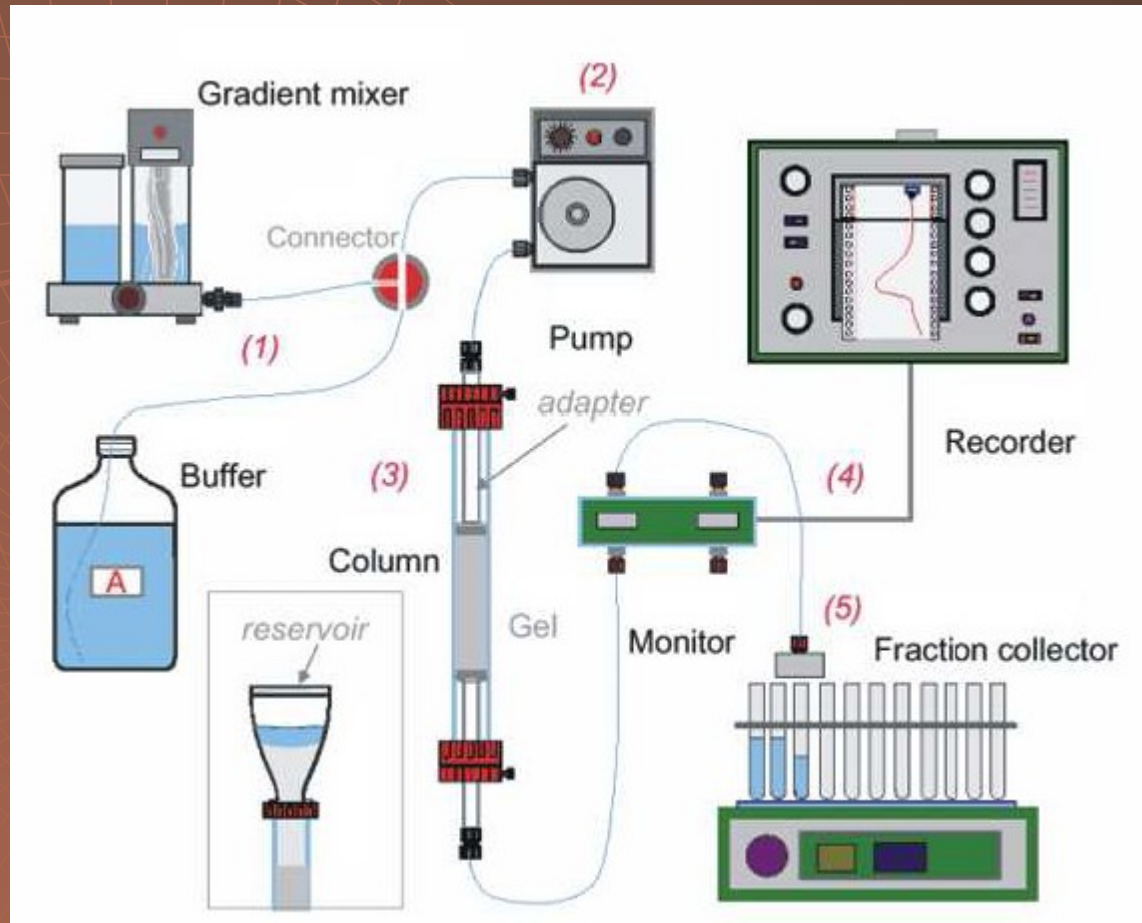

Kapalinová chromatografie

doba trvání

- ◆ LPC – hodiny
- ◆ FPLC – desítky minut
- ◆ HPLC – minuty
- ◆ UPLC - sekundy

Zařízení pro LPC

Zařízení pro LPC

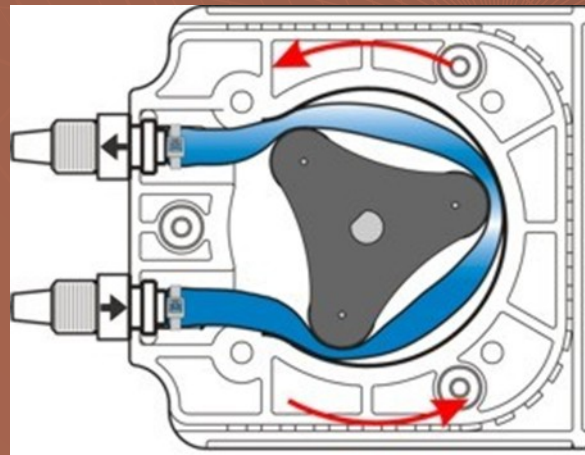
Zařízení pro LPC

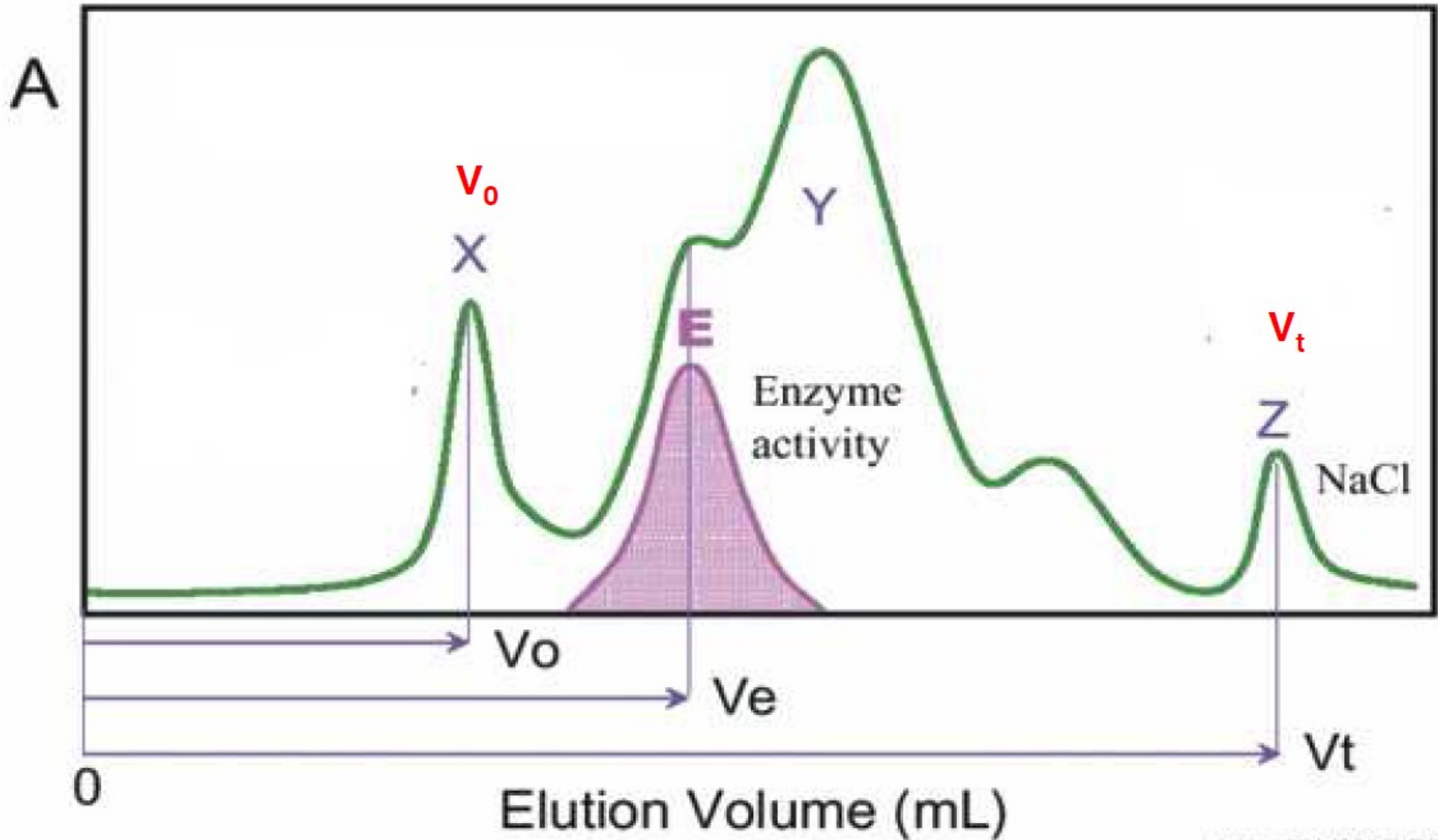
Instrumentace pro LPC

- ◆ Pumpa – peristaltická nebo gravitace
- ◆ Gradient – mísič gradientu
- ◆ Dávkování – přímo pumpou na kolonu
- ◆ Kolony – skleněné
- ◆ Detekce – spektrofotometrická 254, 280 nm
- ◆ Vyhodnocování – zapisovač
- ◆ Sběrač frakcí – programovatelný

Zařízení pro LPC

LPC

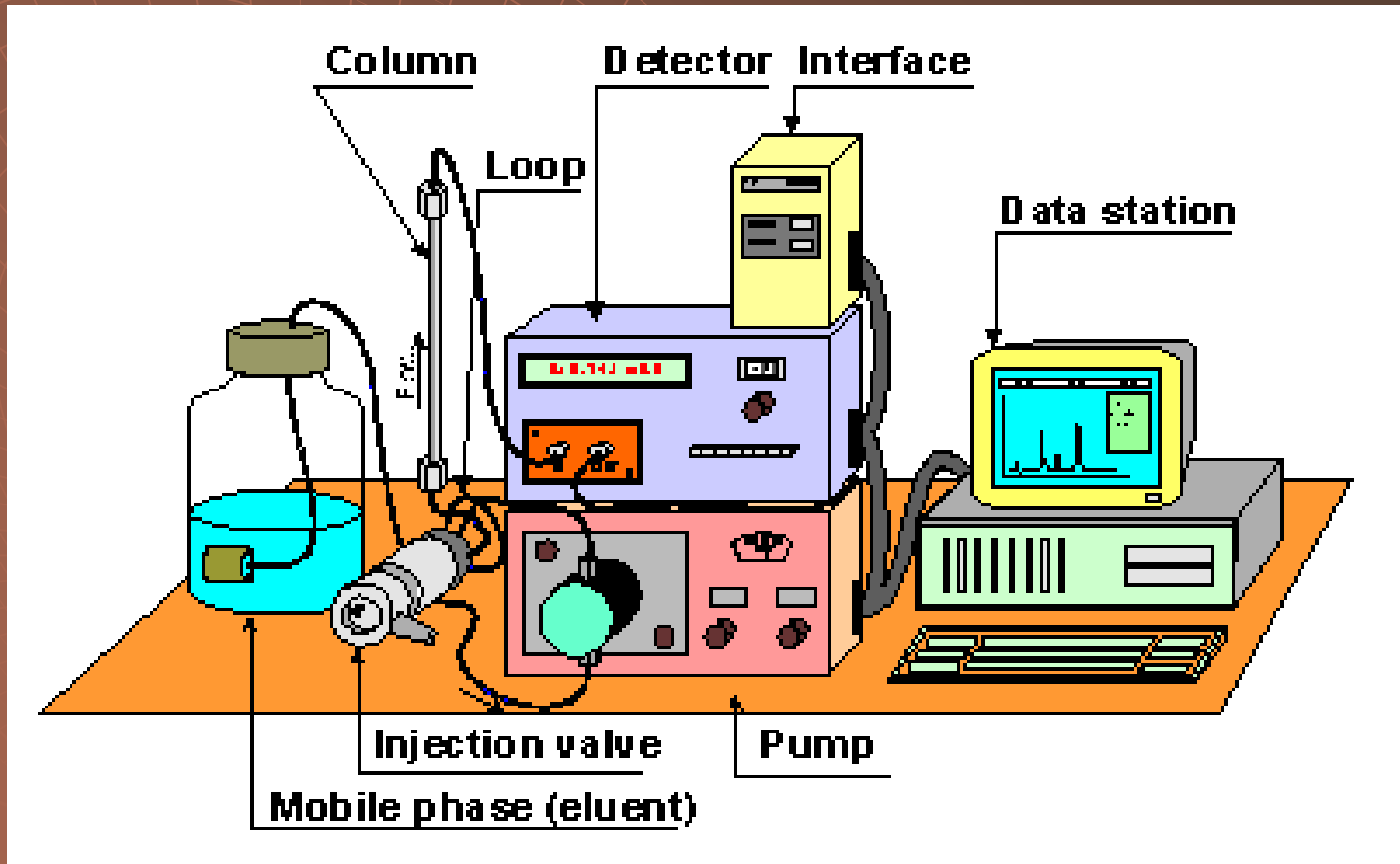

Instrumentace pro FPLC a HPLC

Zařízení pro FPLC a HPLC

Zařízení pro FPLC

Zařízení pro HPLC

Zařízení pro UPLC

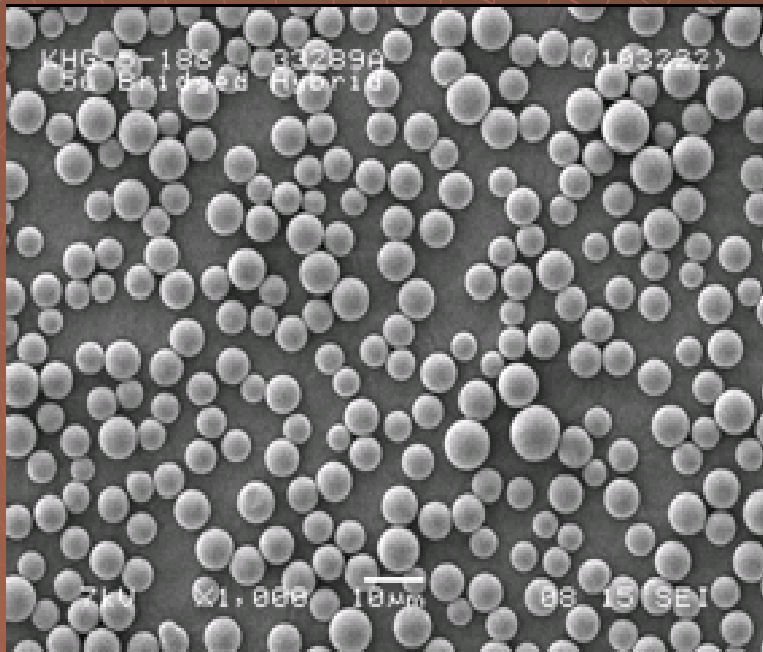

UPLC x HPLC

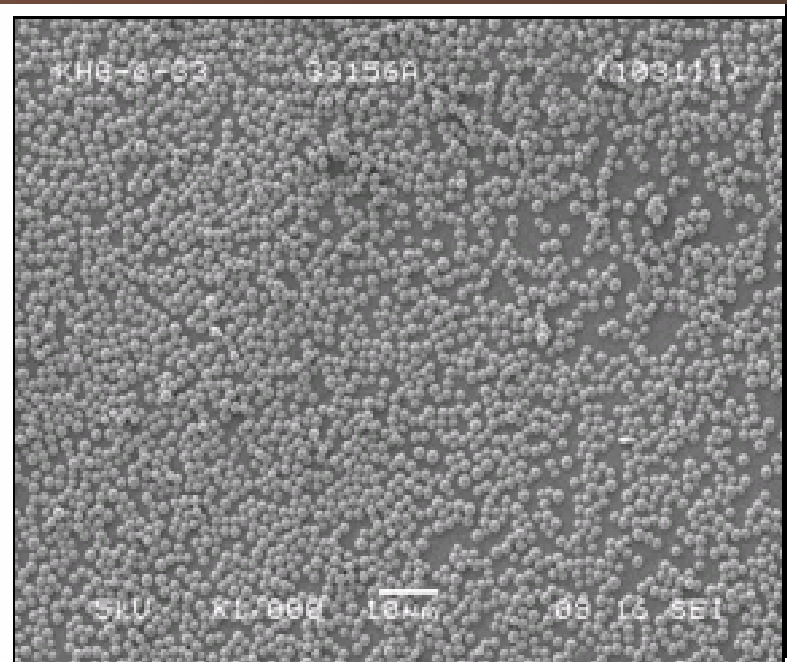
- kratší doba analýzy = vyšší průchodnost vzorků (vyšší produktivita)
- snížení nákladů = menší spotřeba HPLC rozpouštědel (ekologie)
- zvýšení separační účinnosti
- snížení meze detekce – zvýšení citlivosti
- •více kvalitativních informací

UPLC x HPLC

5 µm Particles

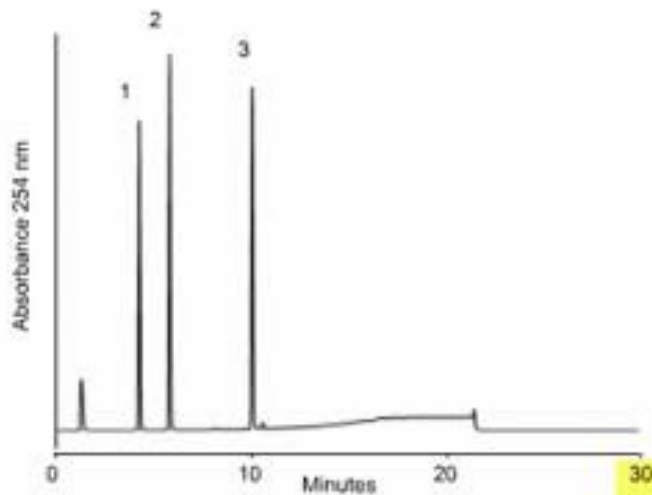
1.7 µm UPLC Particles

UPLC x HPLC

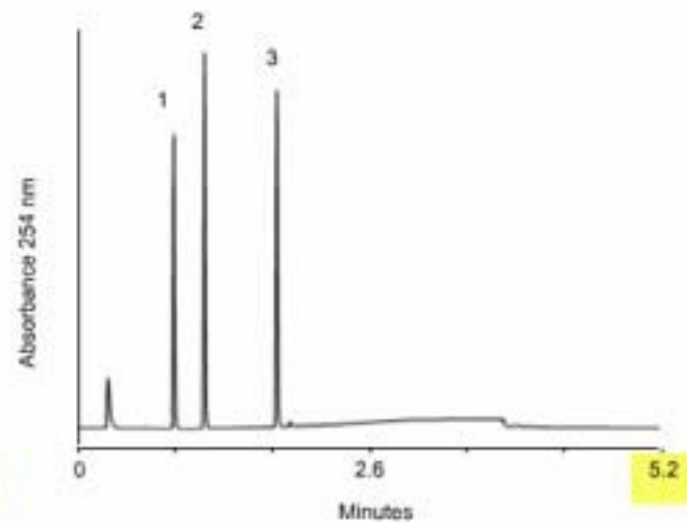
Waters

HPLC Converted to UPLC™

©2005 Waters Corporation

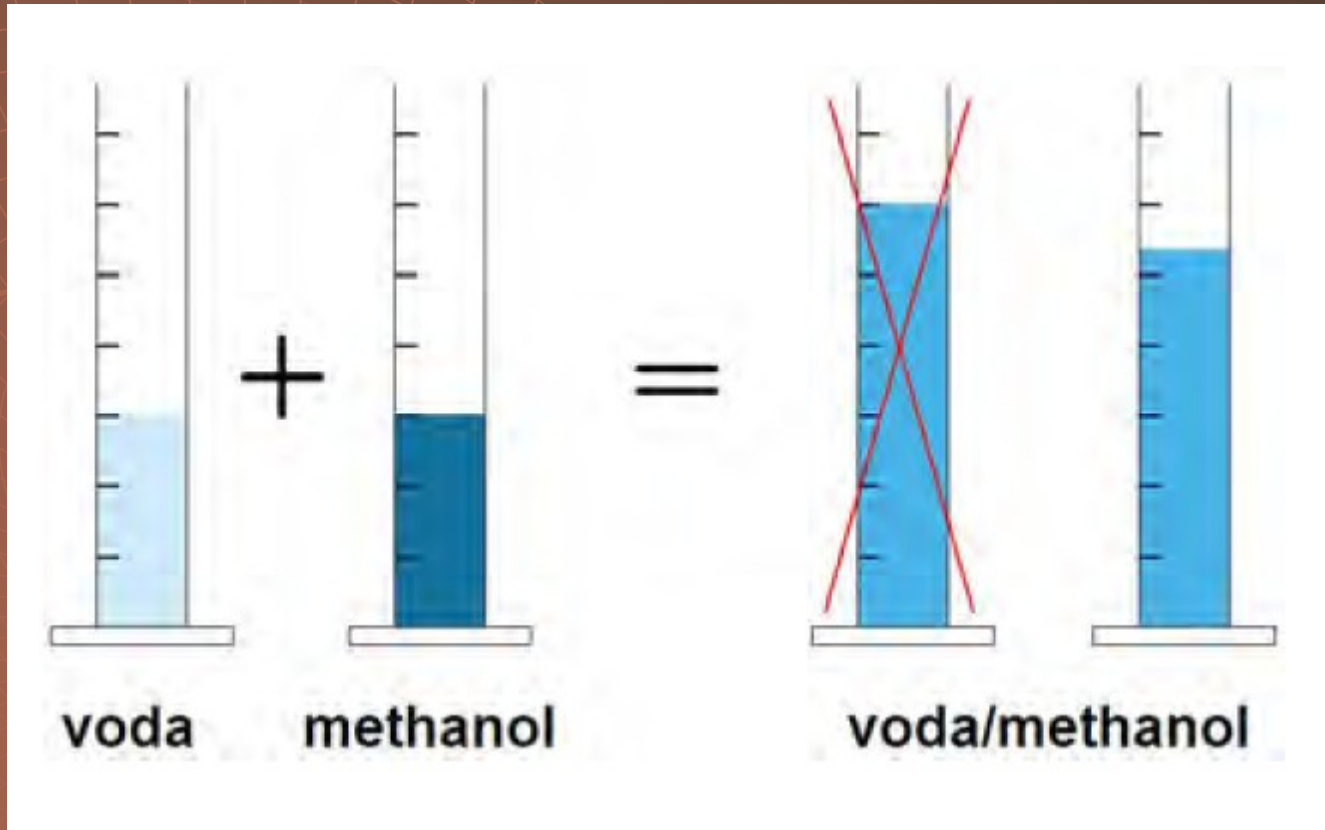

Original 30 minute HPLC

Converted 5.2 minute UPLC™

Příprava mobilní fáze

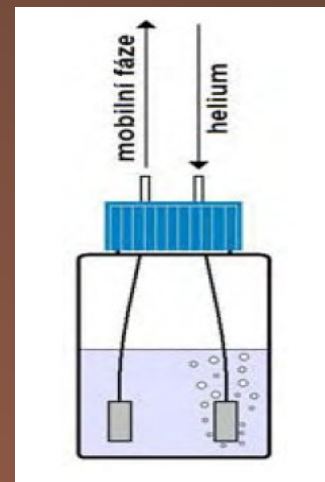
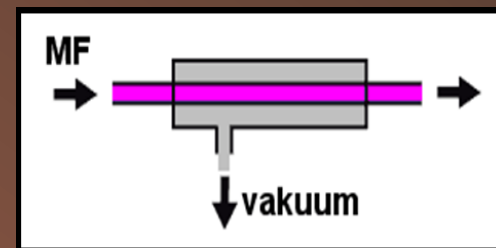
Příprava mobilní fáze

- filtrace

Odplynění mobilní fáze

- přechod varem za nízkého tlaku
- ozvučení ultrazvukem
- vakuová filtrace
- in-line membránové odplynění
- probublávání inertním plynem

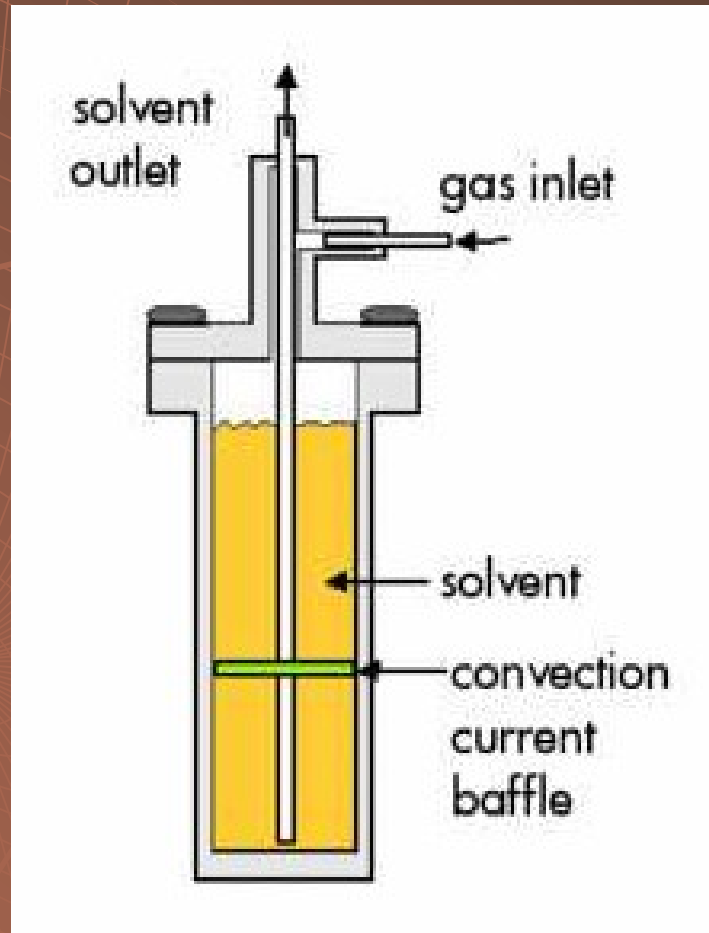
A stylized wireframe globe is centered on the left side of the image. The globe is composed of a grid of lines forming latitude and longitude. A pushpin is stuck into the top of the globe, with its head resting on the surface and its point extending upwards. The entire scene is set against a solid, dark brown background.

Pumpy

The background features a faint, light-colored wireframe of a pump impeller, which is a circular component with multiple curved blades radiating from a central hub. A pressure gauge needle is superimposed on the impeller, pointing towards the upper right. The entire scene is set against a solid, dark brown background.

Pumpy pracující za konstantního tlaku

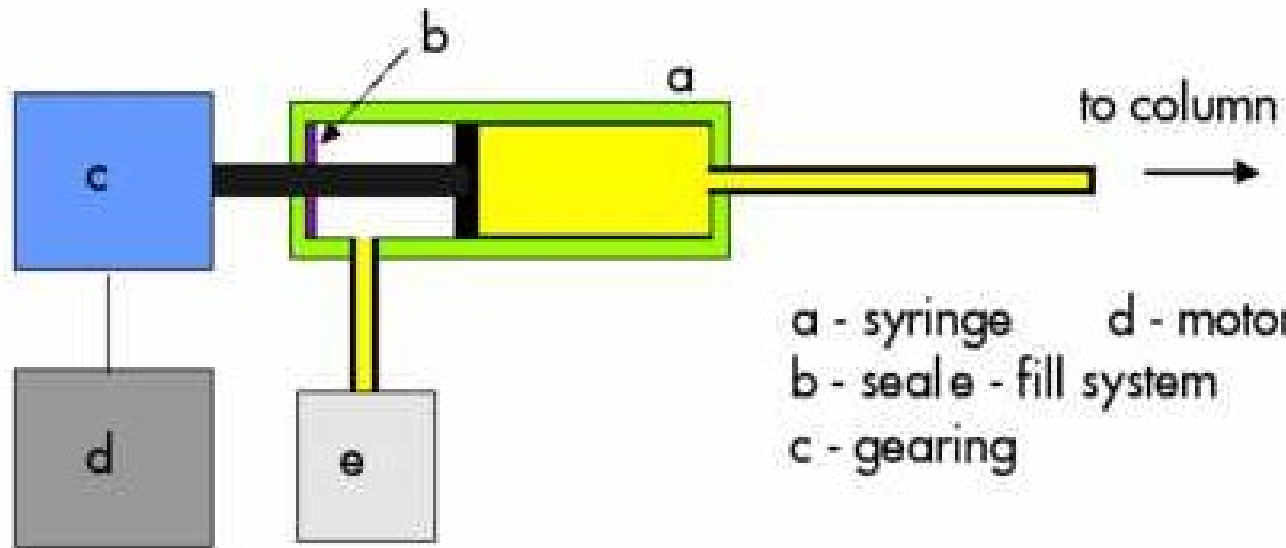
Tlaková pumpa

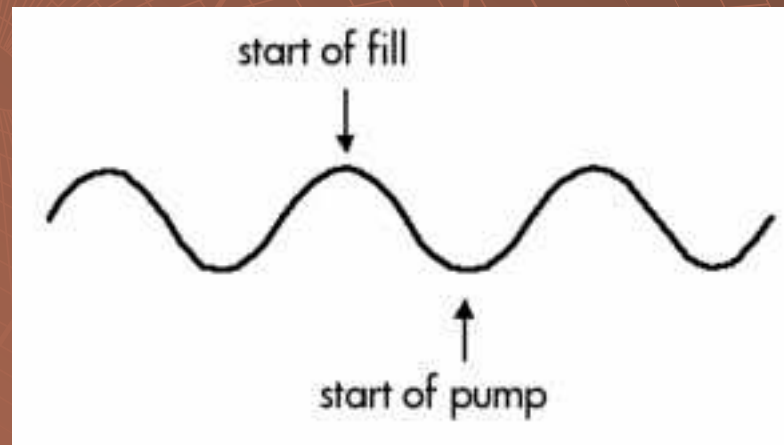
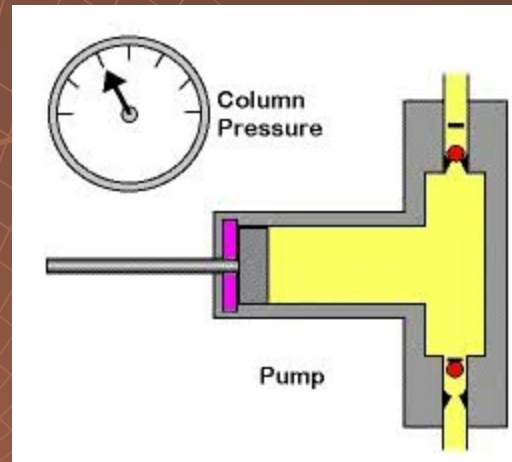
Pumpy pracující za konstantního průtoku

Lineární dávkovače

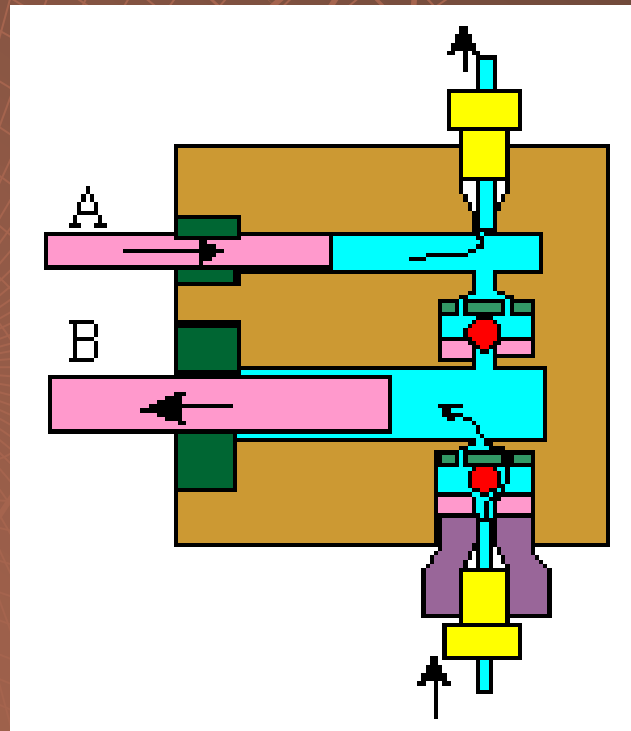
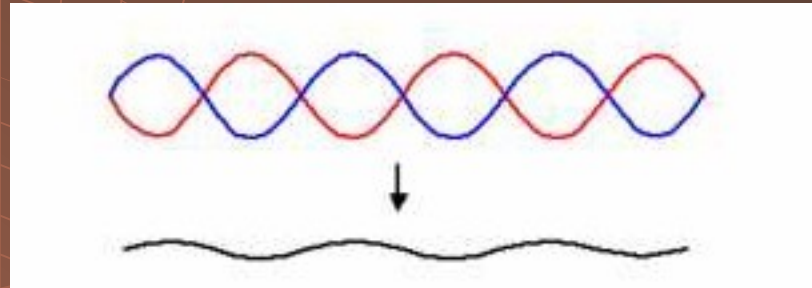

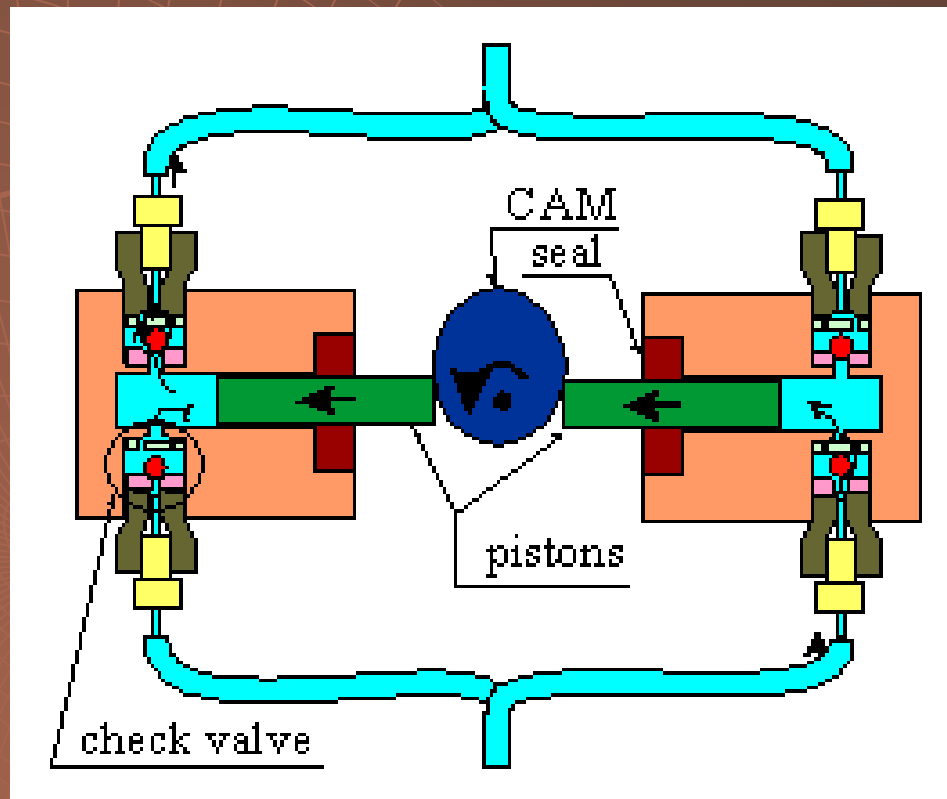
Pumpa jednopístová

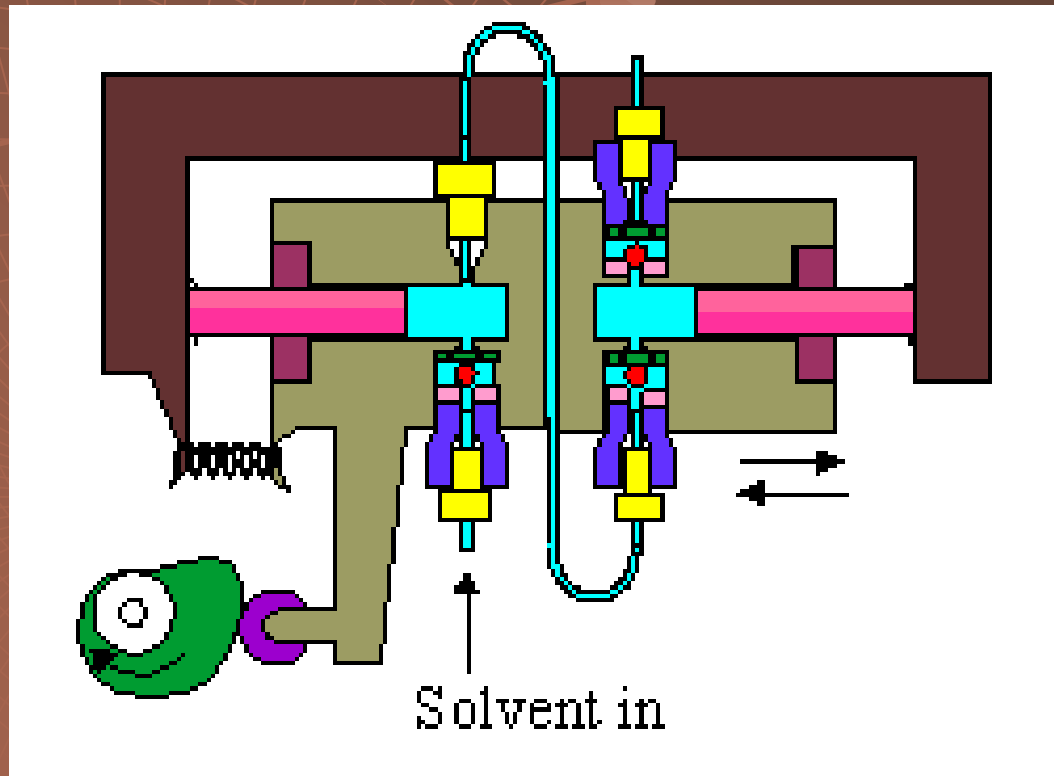
Pumpa dvoupístová

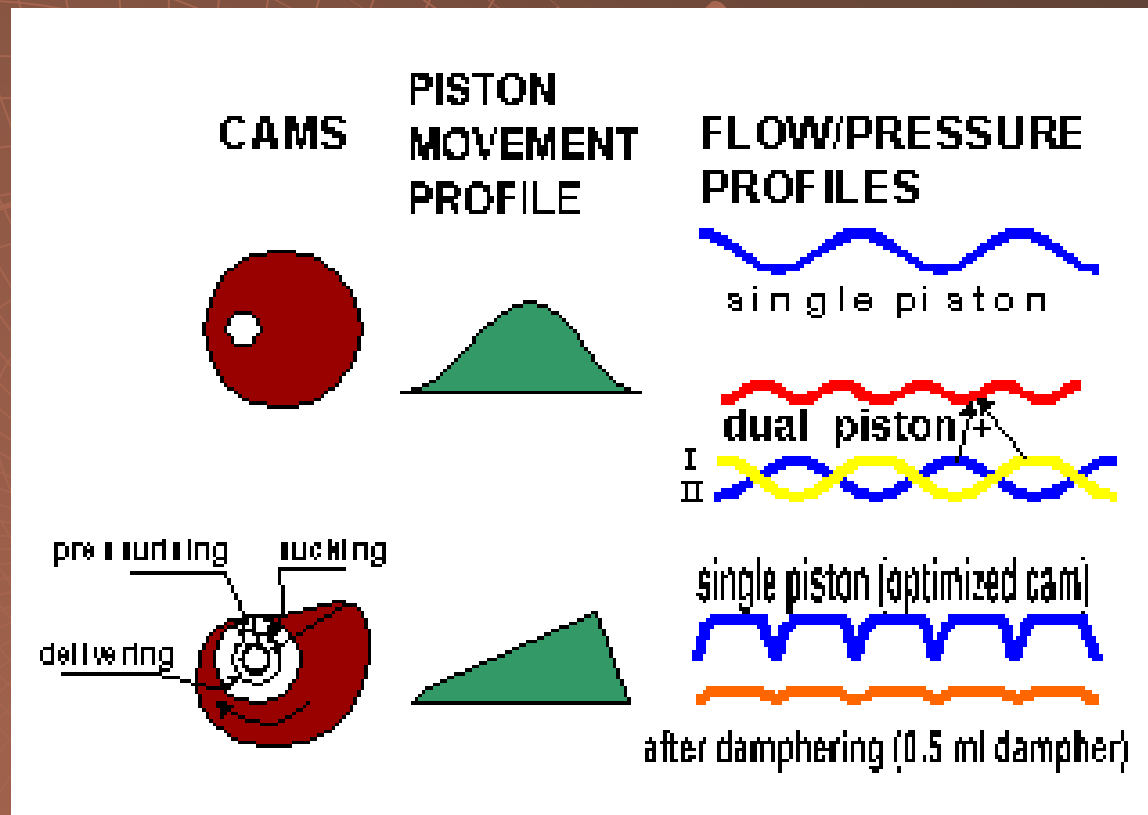
Pumpa dvoupístová

Pumpa dvoupístová

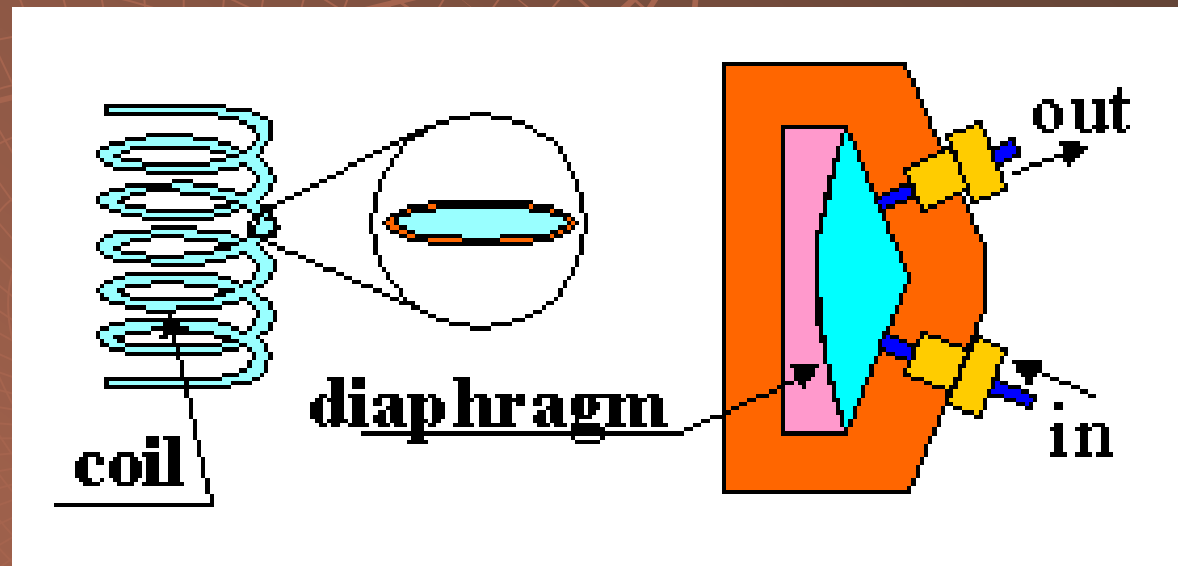

Tlumení pulsů

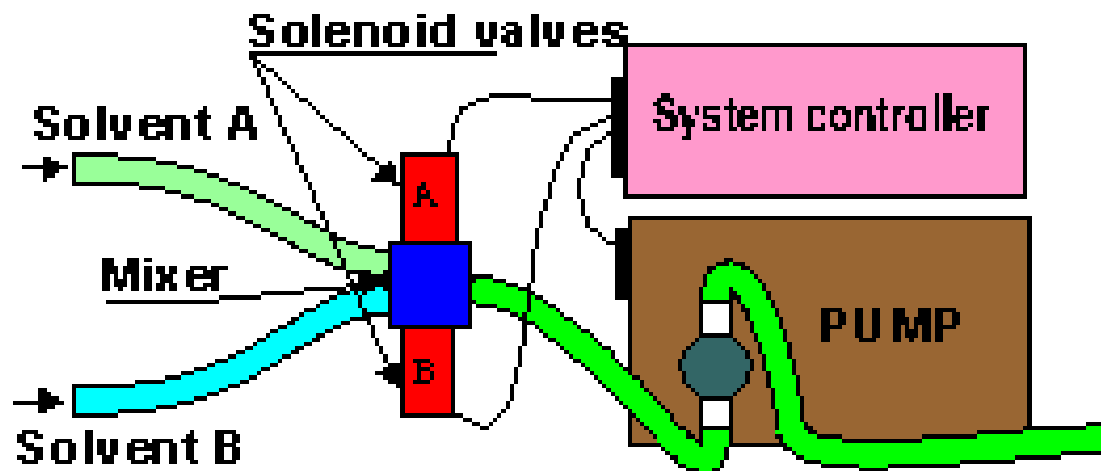

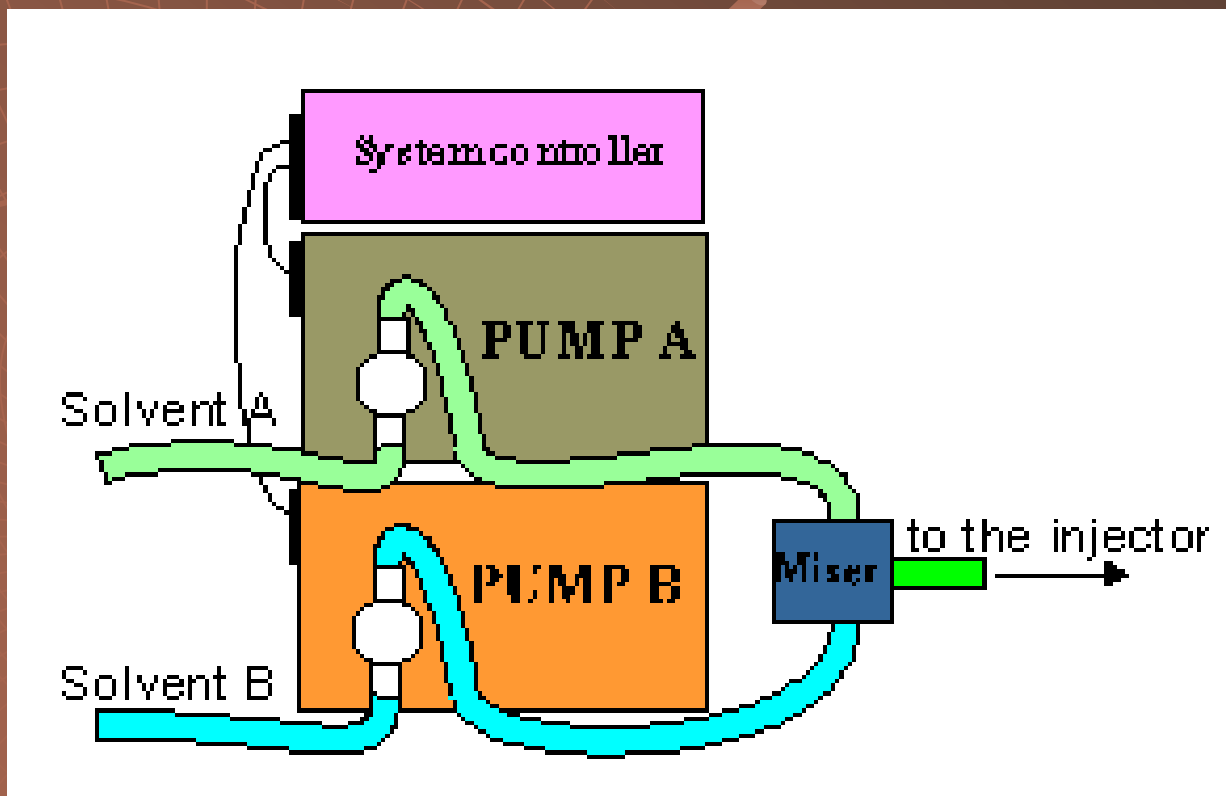
Tlumení pulsů

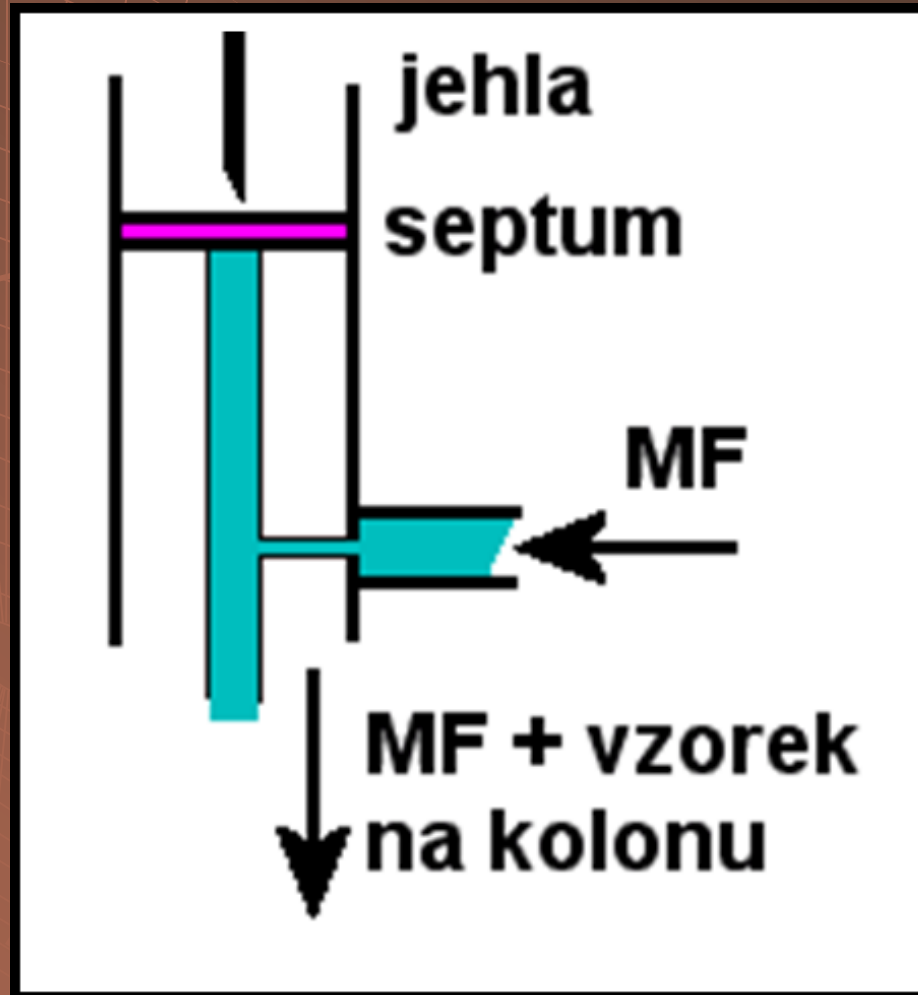
Gradient nízkotlaký

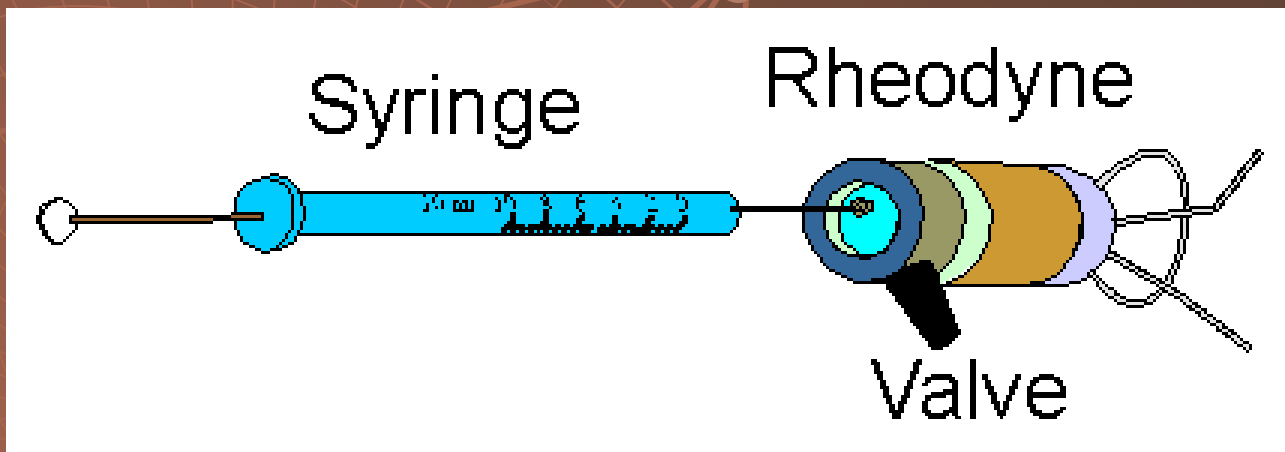
Gradient vysokotlaký

Dávkování – septum

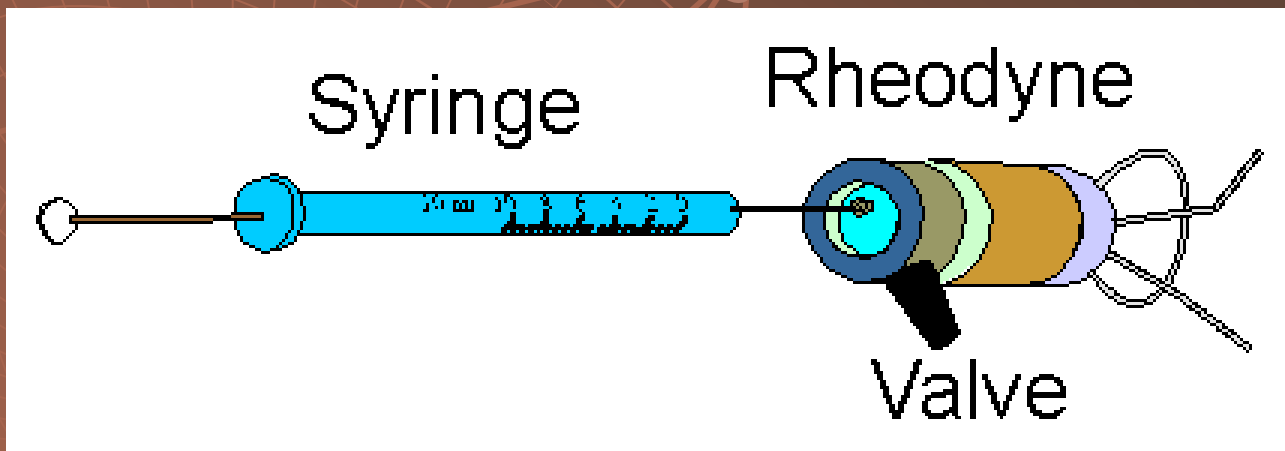

Dávkování – dávkovací ventil

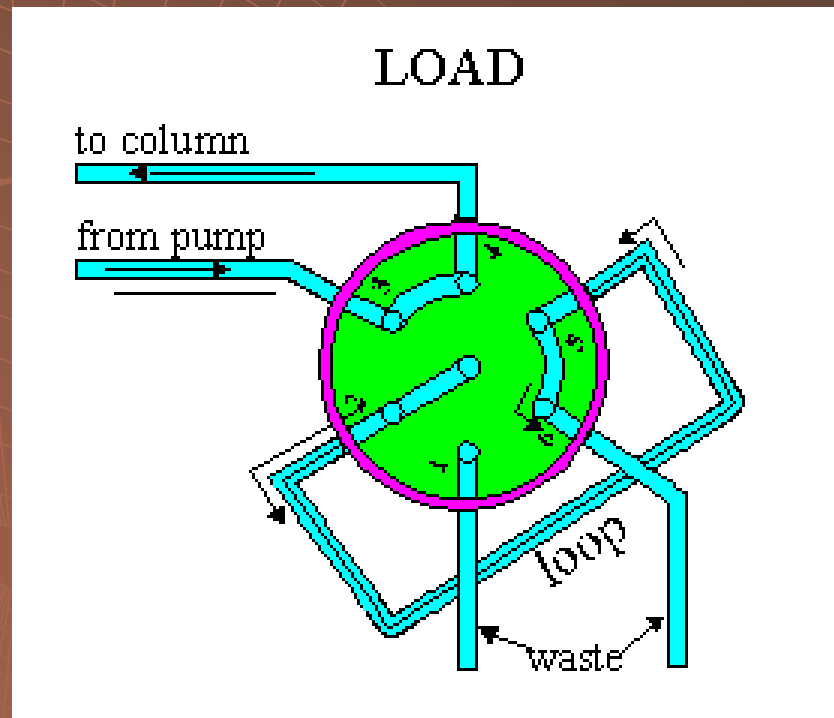

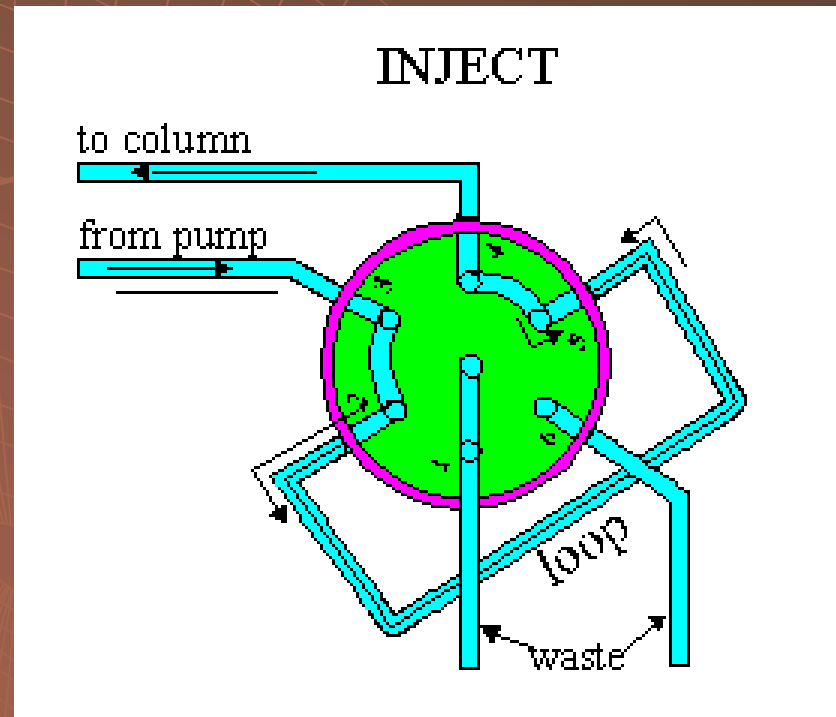
Dávkování – dávkovací ventil

Dávkovací ventil – „Load“

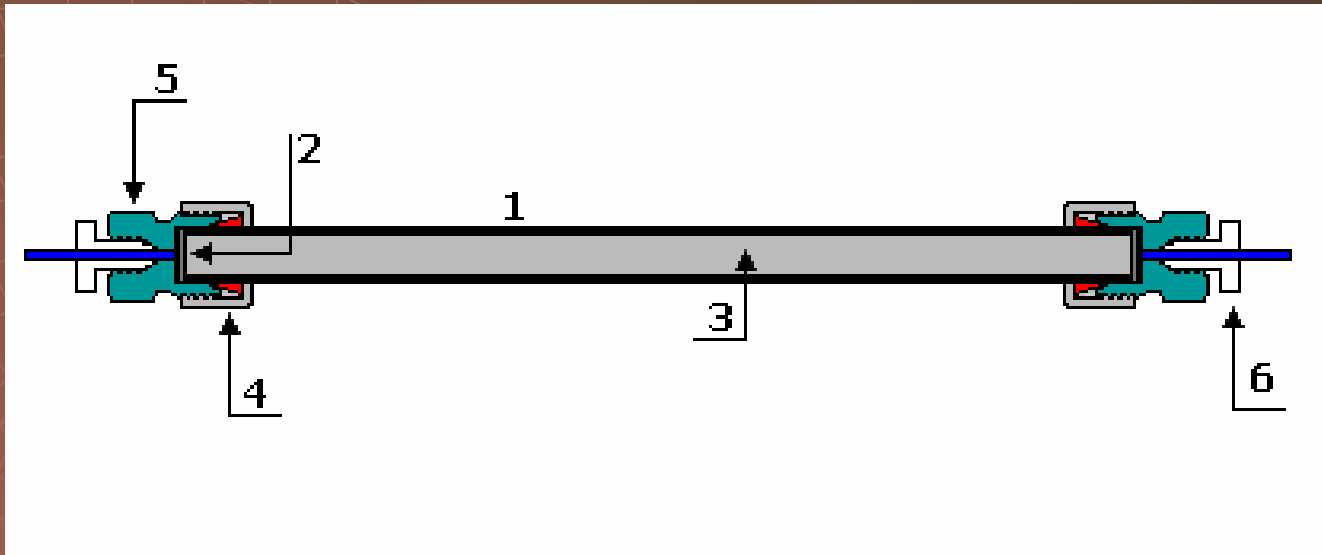
Dávkovací ventil – „Inject“

Kolony pro FPLC

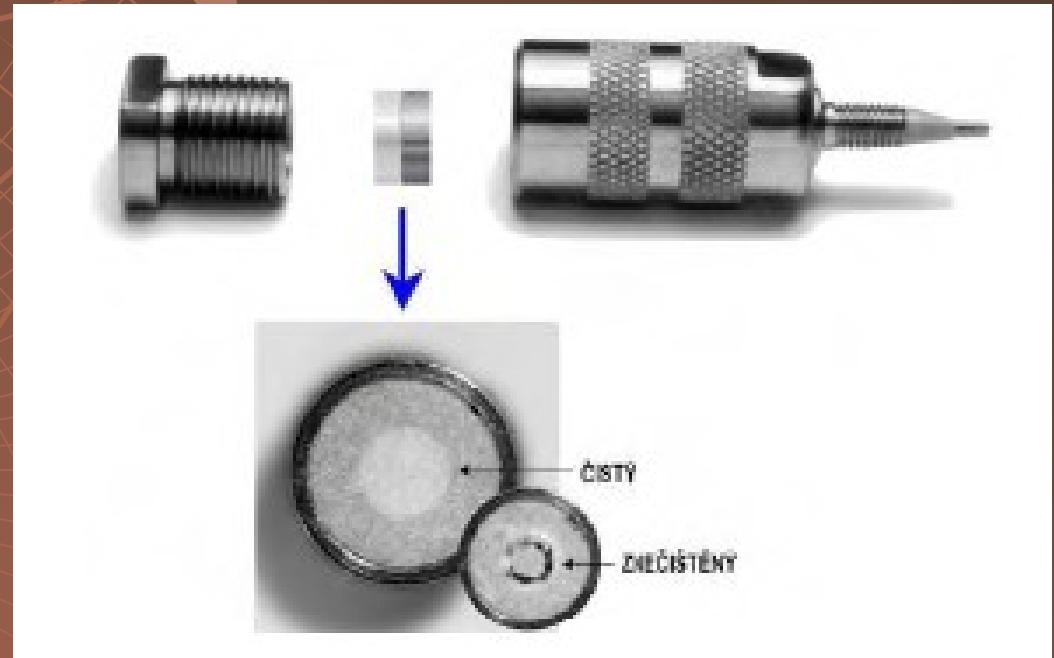
Kolona

1. kovový plášť
2. Porézní kovová frita
3. Stacionární fáze
4. Převlečný ochranný kroužek
5. Koncová hlavice
6. vstup pro kapiláru se šroubem

Předkolona

Kolony pro HPLC a UPLC

Kolony pro nano- a kapilární HPLC

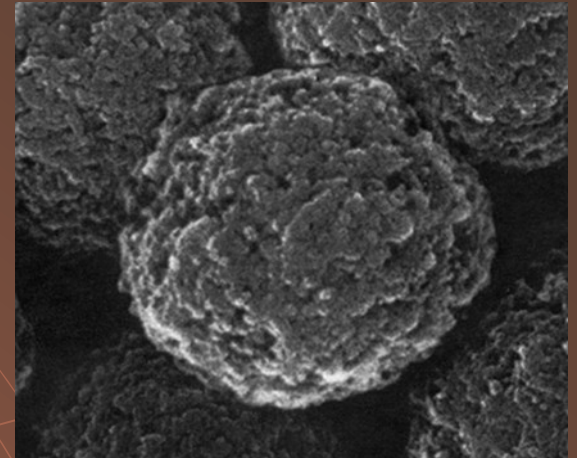
Částicový sorbent

tvar: sférický (bez povrchových vad)

rozměr pro kolony:

analytické 1 – 8 μm

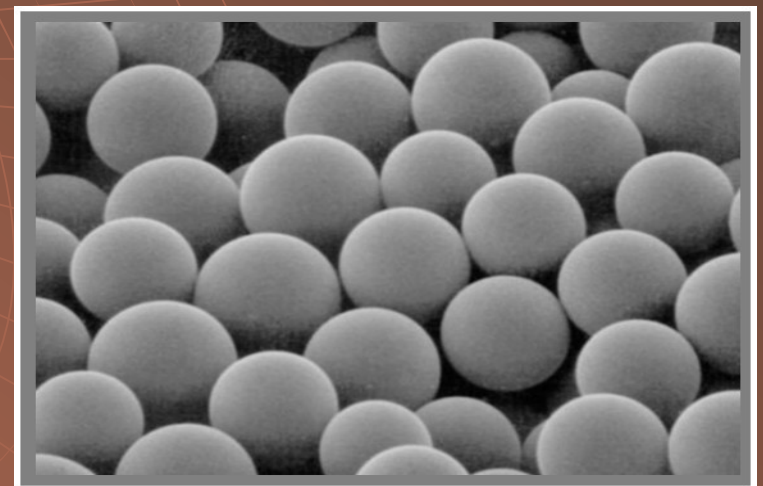
preparativní > 10 μm

povrchové rozrůznění

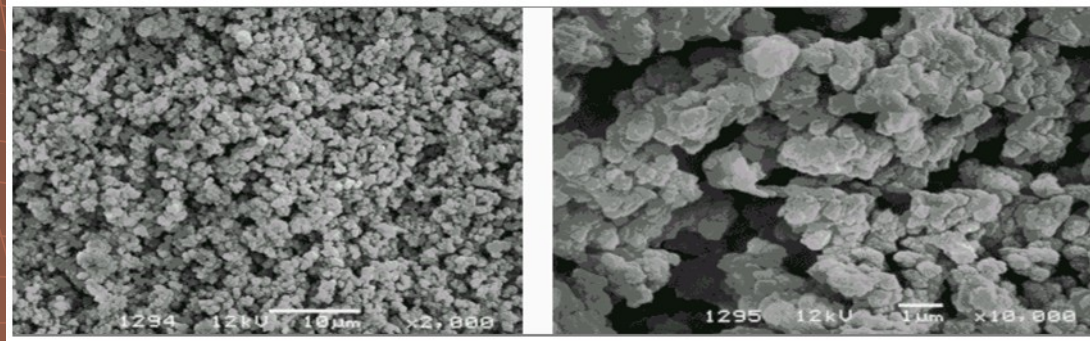
póry

polymerní částice

Monolitický sorbent

makropóry: ~ 1500 nm; mezopóry: < 50 nm,
mikropóry < 2 nm

pórovitost monolitické stacionární fáze až 85 %;
oproti částicové s pórovitostí *max* 60 %

vysoké průtoky za nízkých tlaků;
velká efektivní plocha $\Rightarrow$ rychlá separace:
vysoké rozlišení a *vysoká* kapacita

monomer + polymerační činidlo + porogen

ML-SF na bázi siliky

tetramethoxysilan (TMOS)

tetraethoxysilan (TEOS)
(PEG)

+

kyselina octová

+

polyethylenglykol

ML-SF na bázi organických materiálů

styren-divinylbenzen (S-DVB)

metakryláty

vinyl-deriváty (vinylpyrrolidon, vinylacetát)

izooktan

tetrahydrofuran

dekanol

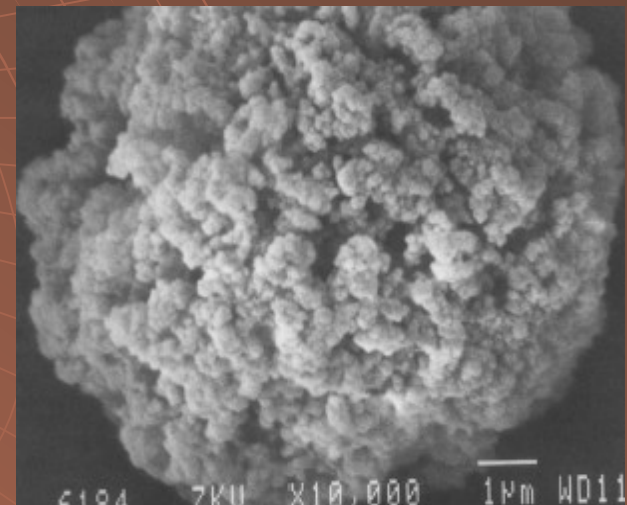
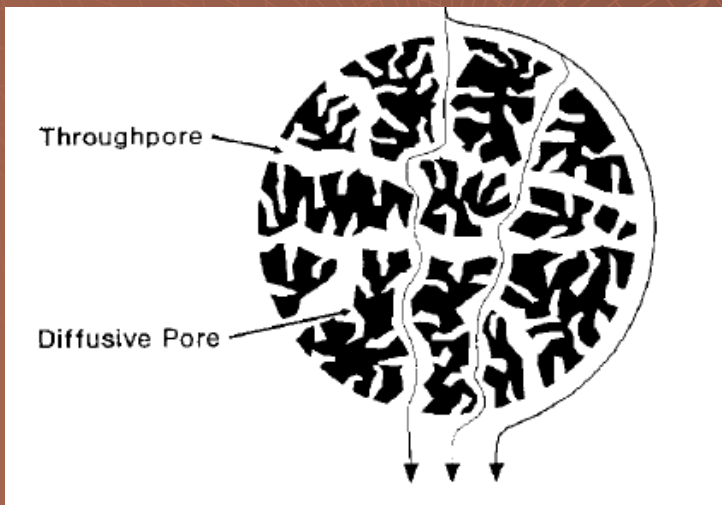
nevýhoda: obtížná výroba

provedení: disk, trubička, plněná kapilára

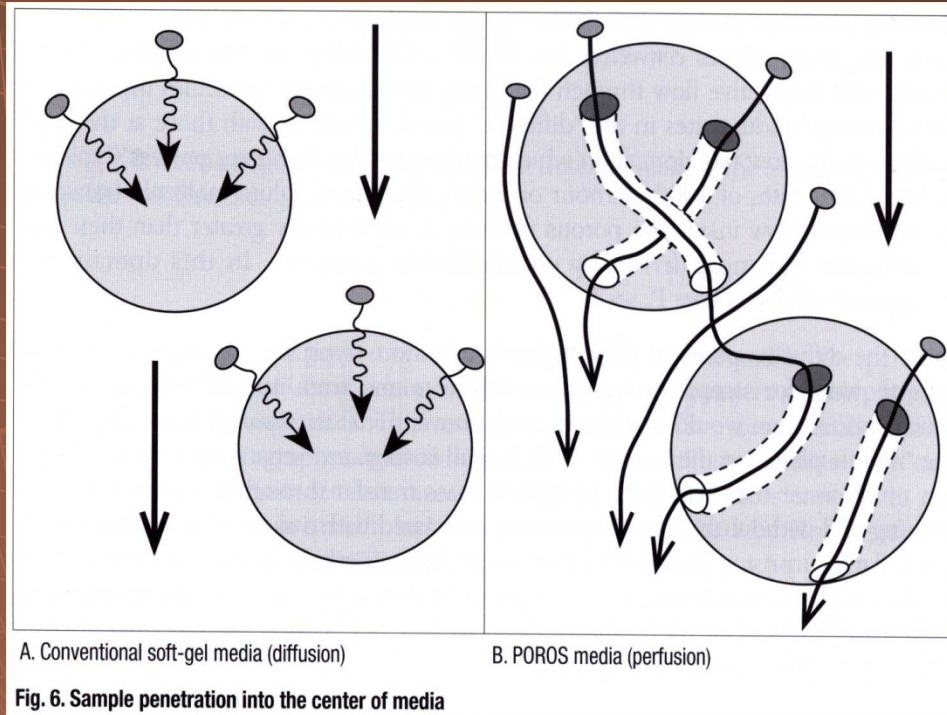

Perfúzní chromatografie

- ◆ Využívá médií - **POROS média**, jejichž částice (10, 20, 50 μm) mají velké příčné póry - 600 - 800 nm. Molekuly biopolymerů unášené **konvektivním prouděním** mobilní fáze se těmito póry lehce dostávají do nitra částic. Příčné póry jsou navíc vzájemně propojeny krátkými “difuzními” póry - 50 – 150 nm. Vytváří se tak síťová struktura s rozsáhlým vnitřním prostorem pro interakci nosiče s biopolymerem.

Perfúzní chromatografie - princip

Průtokem mobilní fáze vytváří napříč každou částicí média rozdíl tlaku, který indukuje **konvektivní tok příčnými póry (perfúze)**. Biomakromolekuly ve vzorku se tak dostávají do kontaktu jak s povrchem částic, tak i s vazebnými místy v jejich nitru.

Perfúzní chromatografie

K efektu perfúze dochází jen při určité průtokové rychlosti. Moderní HPLC a FPLC systémy mohou zajistit podmínky perfúze pouze u malých analytických POROS kolon (4.6 x 100 mm, objem 1.7 ml, při průtokové rychlosti kolem 10 ml.min⁻¹).

- ◆ Výhody ve srovnání s chromatografií konvenční:
  - Kapacita je vysoká, nezávisí na průtokové rychlosti.
  - Rozlišení je vysoké, nezávisí na průtokové rychlosti.
  - Rychlost separace je obvykle 10 - 100x větší než u konvenčních médií, řádově se pohybuje v minutách.

Perfúzní chromatografie - princip

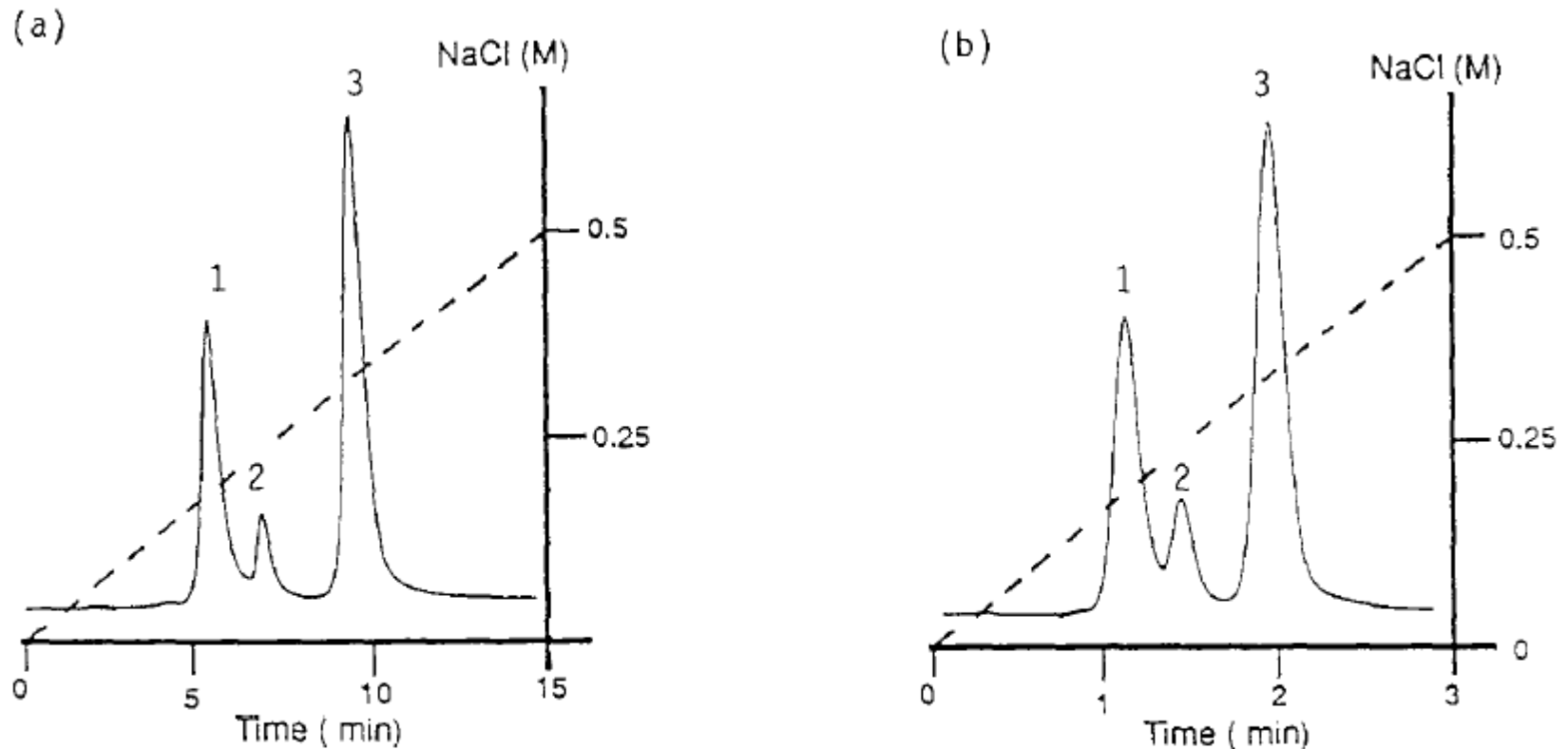

Fig. 14. Separation of model proteins on POROS S/M; 75 μ g load of a protein mixture containing chymotrypsin (1), cytochrome *c* (2), and lysozyme (3); detection at 280 nm; column, 100 $\times$ 4.6 mm I.D.; 20 mM 2-[N-morpholino]ethanesulfonic acid buffer, pH 6.0; detection at 280 nm. (a) 1 ml/min, 15-min gradient to 0.5 M NaCl; (b) 5 ml/min; 3-min gradient to 0.5 M NaCl.

UPLC stacionární fáze Waters

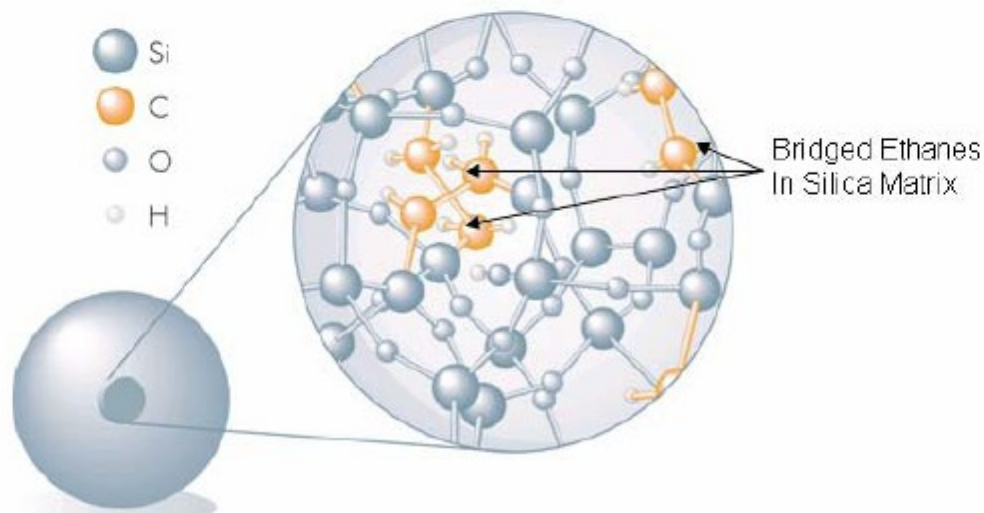
technologie "Hybrid (Silicon-Carbon) Particle Technology"

Polyethoxysilane (BPEOS)

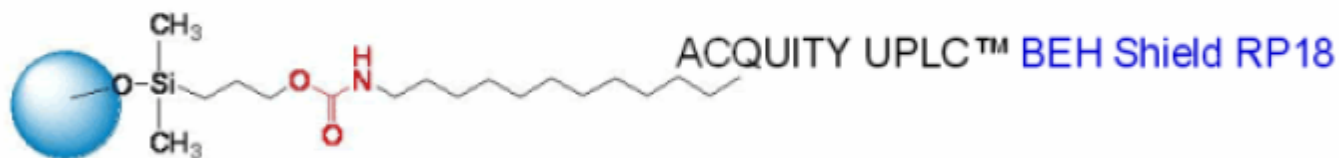
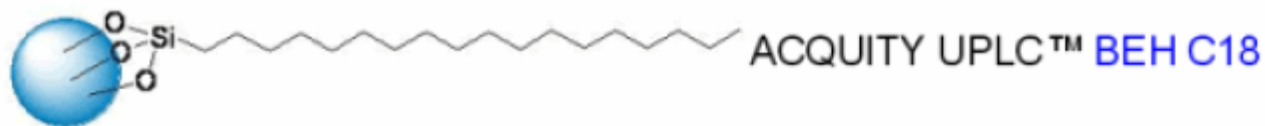
Tetraethoxysilane (TEOS)

Bis(triethoxysilyl)ethane (BTEE)

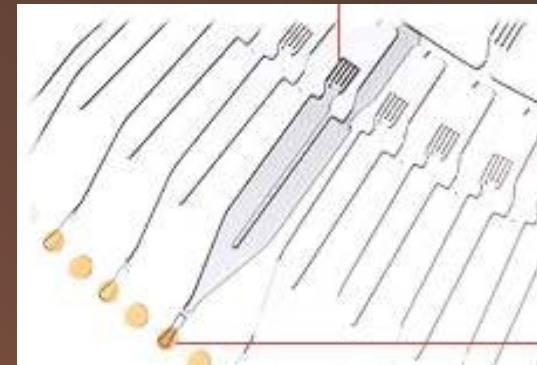
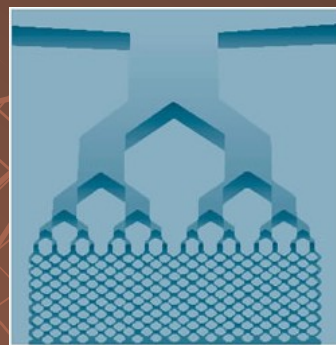
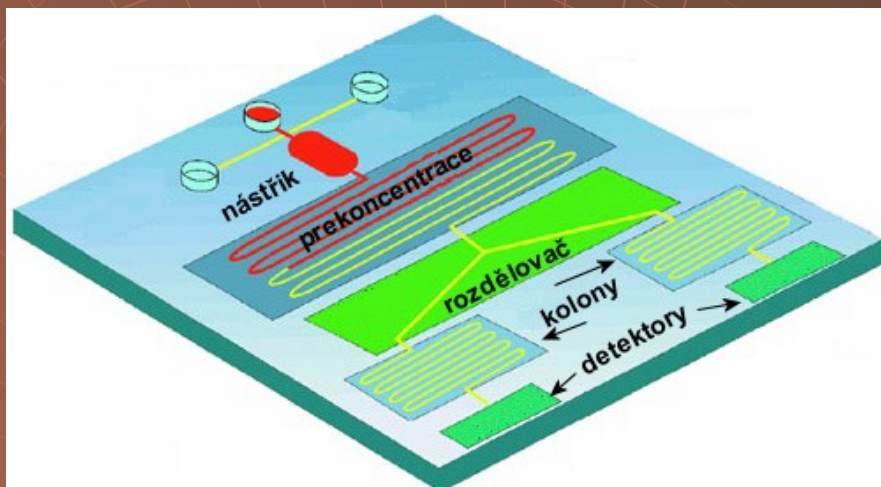

UPLC stacionární fáze Waters

Chipová chromatografie

struktury vyleptané do křemíkové (Si) destičky

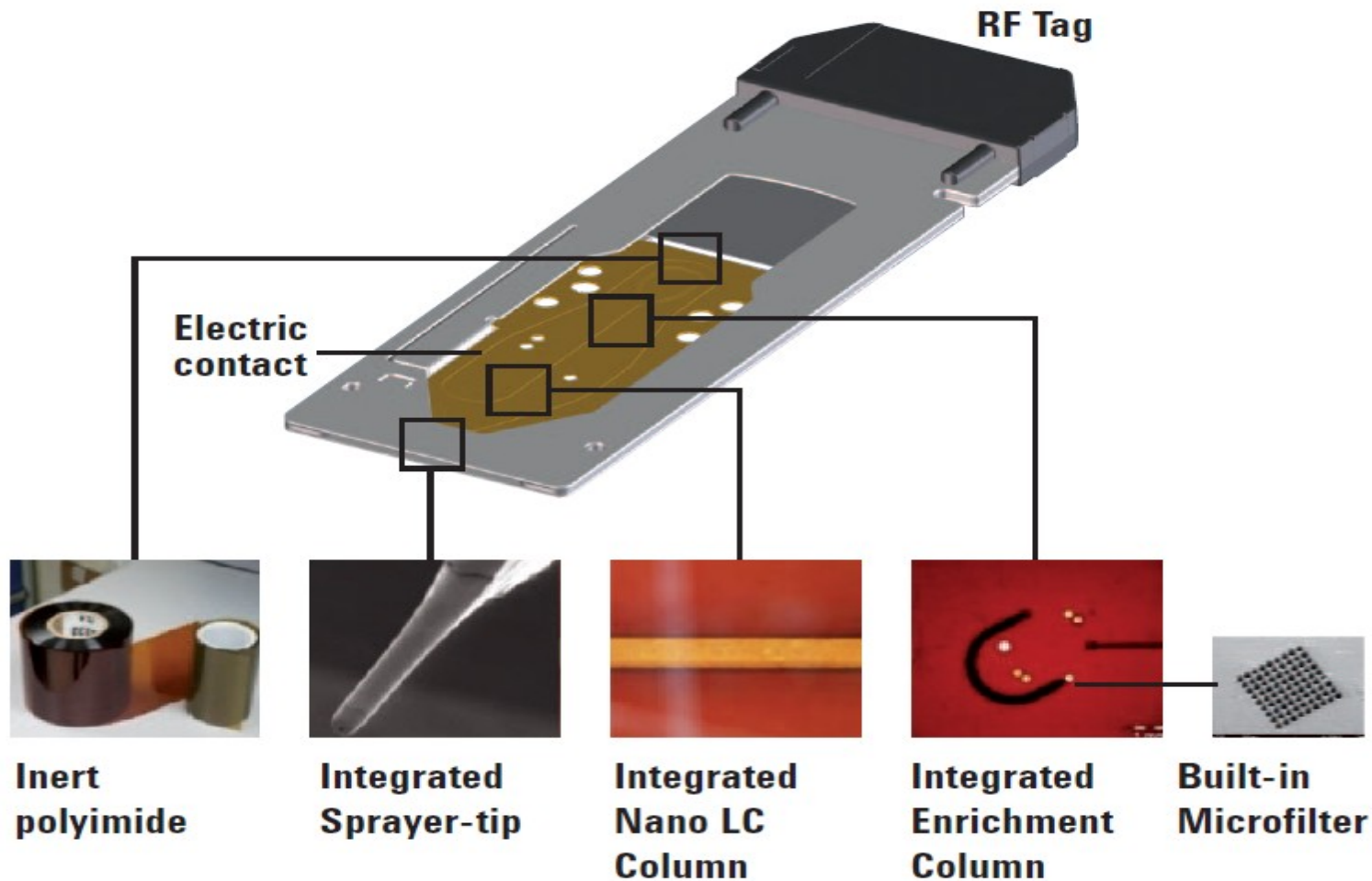

doprava MF: pumpa, odstředivá síla, el. staticky

výhody: rychlost analýzy, velikost,
malá spotřeba vzorku (< nl !)

nevýhody: práce s malými objemy
(povr. napětí, elektrostatické interakce)

Chipová chromatografie Agilent

Detektory

Detektory

	RI	UV-VIS	IR	FLD	ECD	CONDUCT	CORONA	ELSD
typ detektoru	nedeštruktivní	nedeštruktivní	nedeštruktivní	nedeštruktivní	deštruktivní	nedeštruktivní	deštruktivní	deštruktivní
odezva	univerzální	selektivní	selektivní	selektivní	selektivní	selektivní	selektivní	univerzální
měřená veličina	index lomu	absorbance	absorbance	intenzita fluorescence	elektrický proud	vodivost	elektrický proud	rozptyl světla
typická citlivost (hmotnost/ml)	μg	ng	μg	pg	pg	ng	ng	μg
lineární rozsah	10 ⁴	10 ⁵	10 ⁴	10 ³	10 ⁶	10 ⁶	10 ⁵	10 ²
závislost odezvy na průtoku	ano	ne	ne	ne	ano	ano	ano	ano
teplotní závislost	vysoká (10 ⁻⁴ jed. ind. lomu)	nížká	nížká	nížká	vysoká (1,5%)	vysoká (2,0%)	nížká	vysoká
gradientová eluce	ne	ano	ne	ano	ne	ano	ano	ano (částečně)

Refraktometrický detektor

index lomu

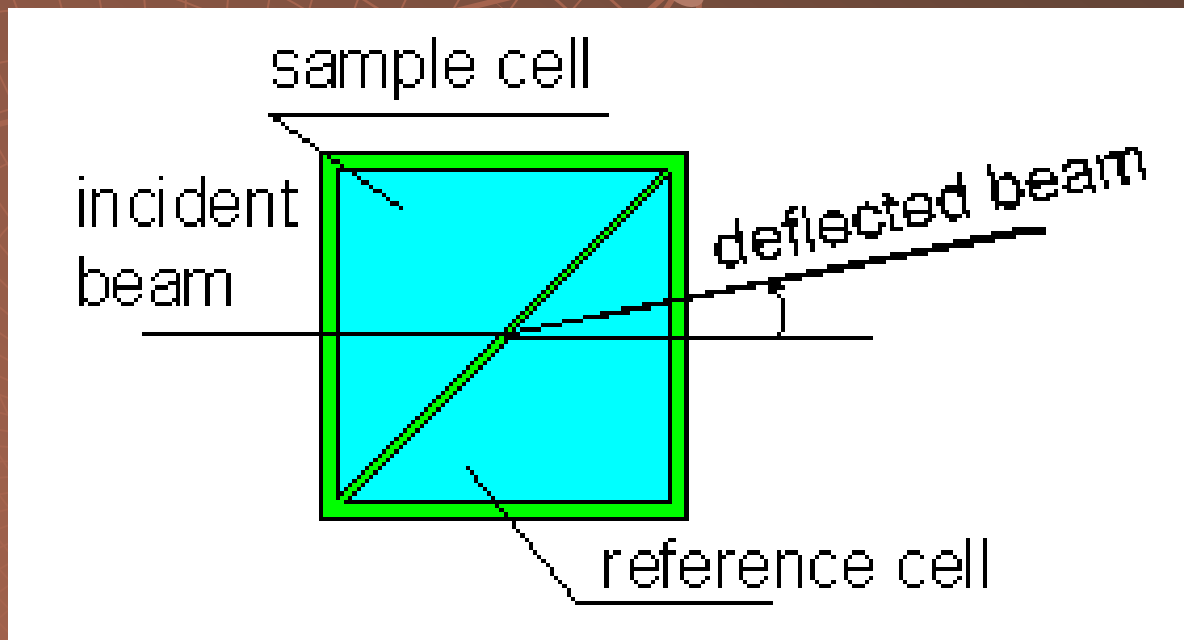
šum 10^{-7}

dyn. rozsah 10^4

citlivost 10^{-7} g/ml

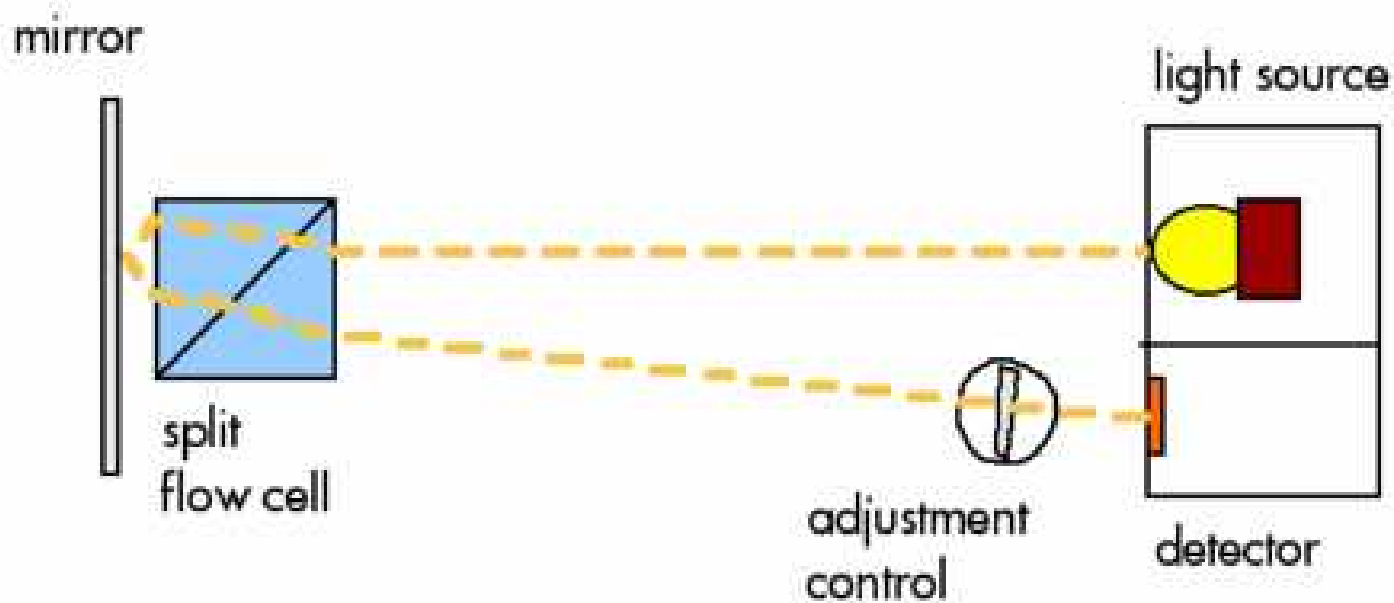

Refraktometrický detektor

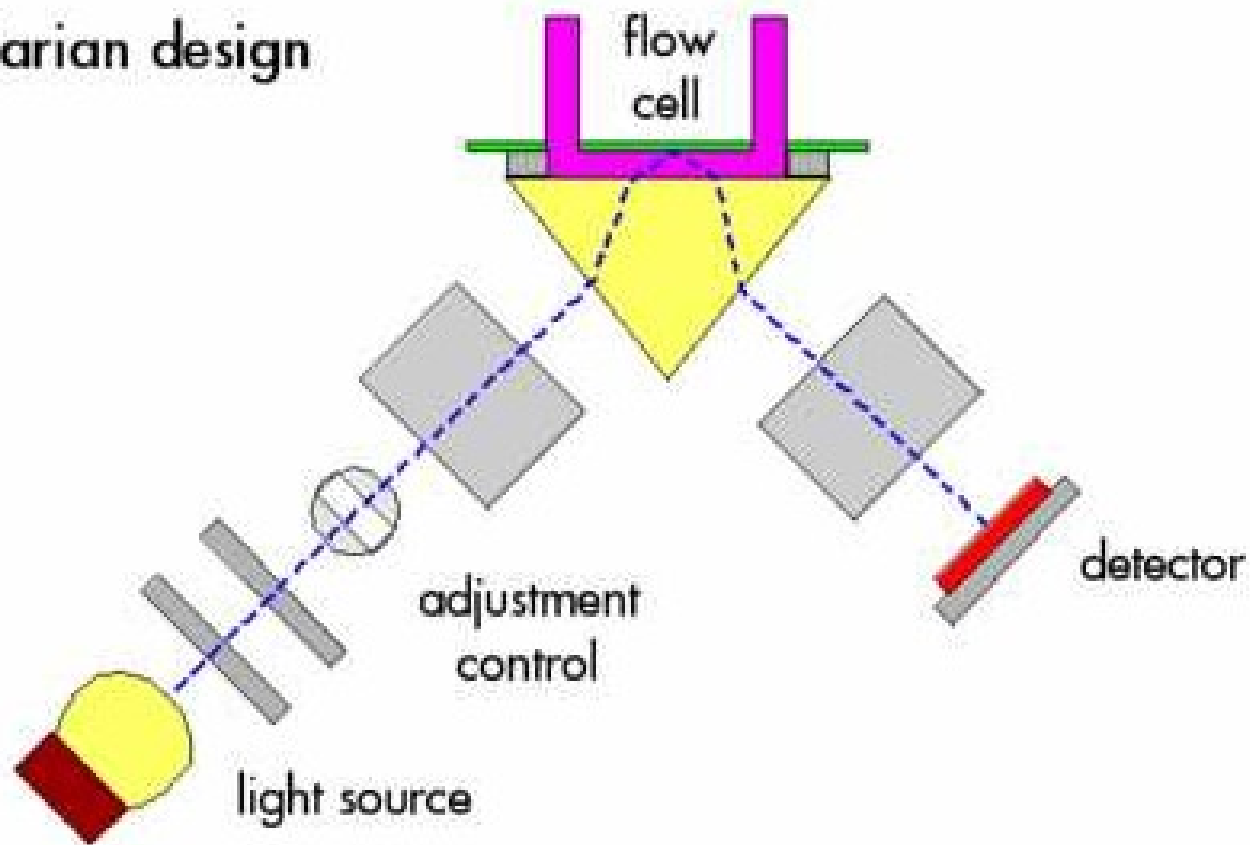
Refraktometrický detektor

Waters design

Refraktometrický detektor

Varian design

„Light scattering“ detektor

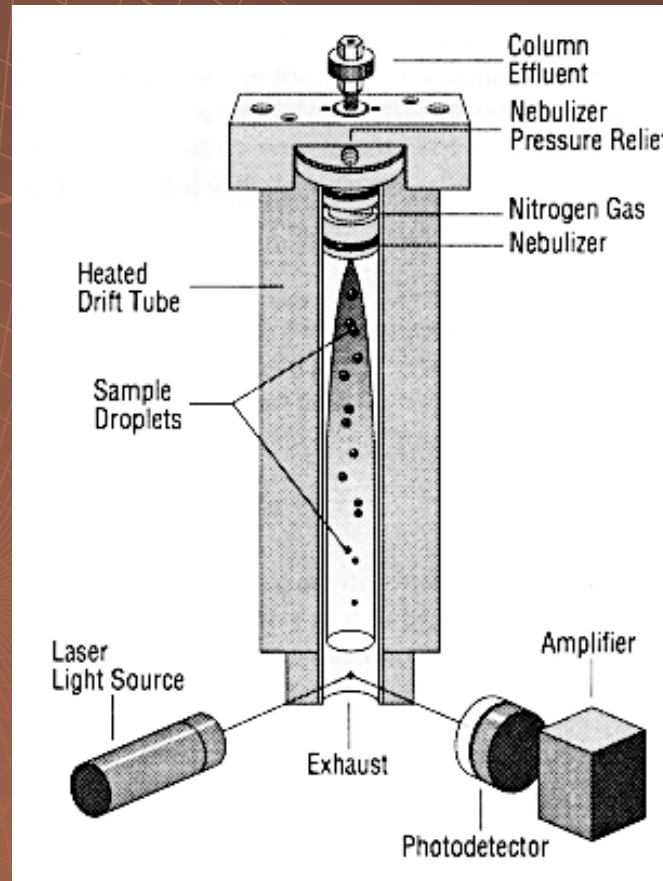
Rozptyl

šum 10^{-8}

dyn. rozsah 10^4

citlivost 10^{-9} g/ml

„Light scattering“ detektor

UV – VIS detektor detekční cela

Absorbance

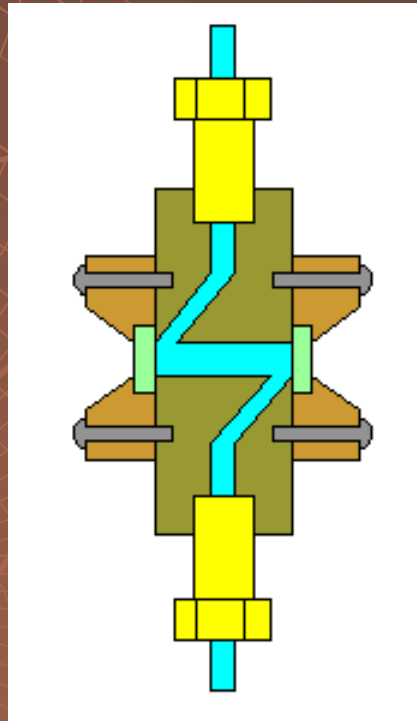
šum 10^{-4}

dyn. rozsah 10^4

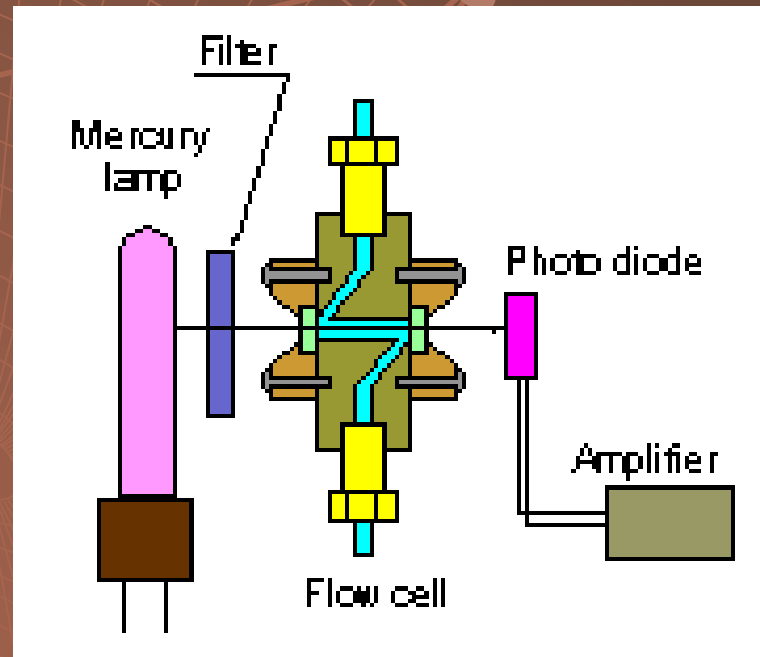
citlivost 10^{-10} g/ml

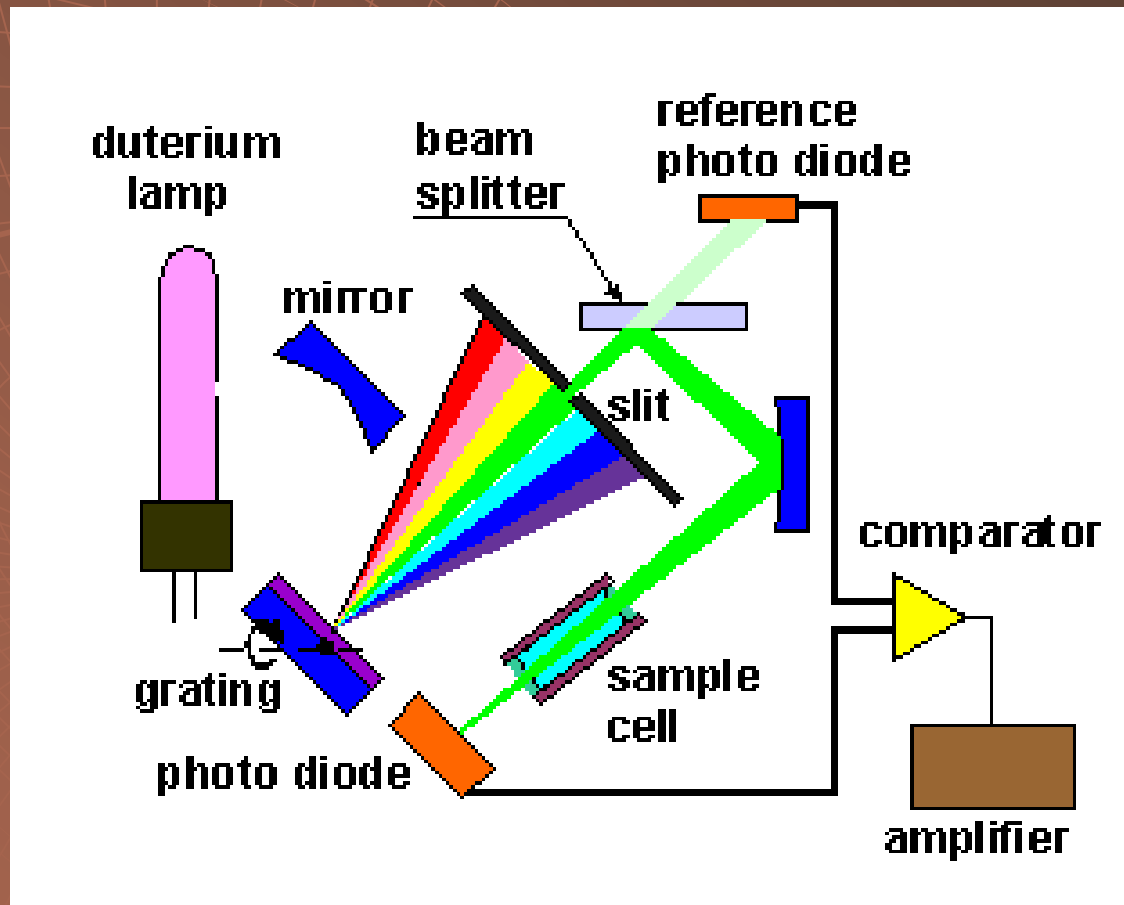
UV – VIS detektor detekční cela

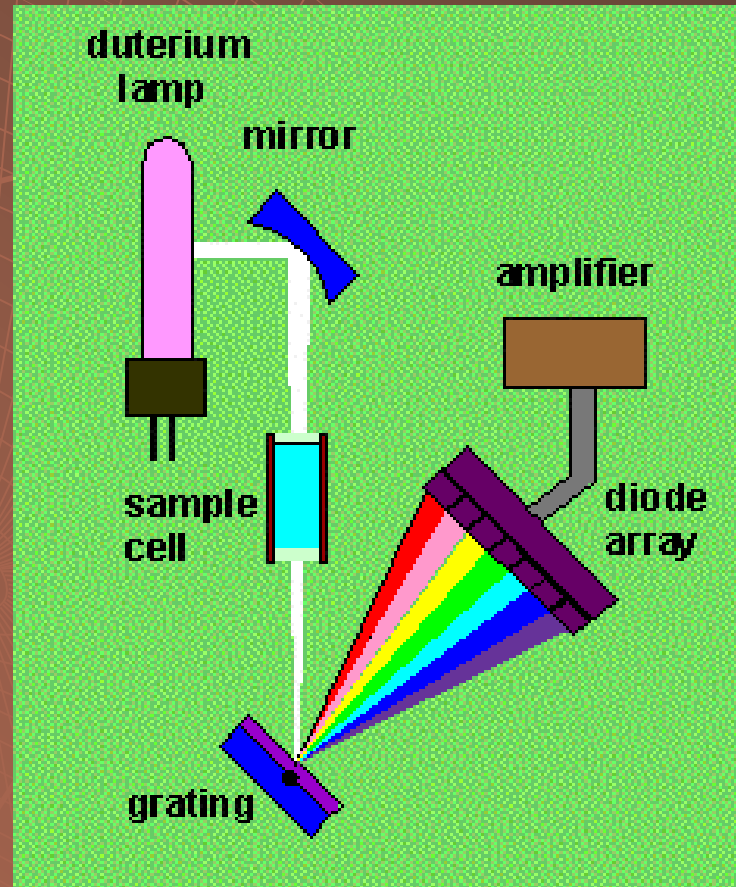
UV – VIS detektor s fixní vlnovou délkou

UV – VIS detektor s proměnlivou vlnovou délkou

UV – VIS detektor s diodovým polem

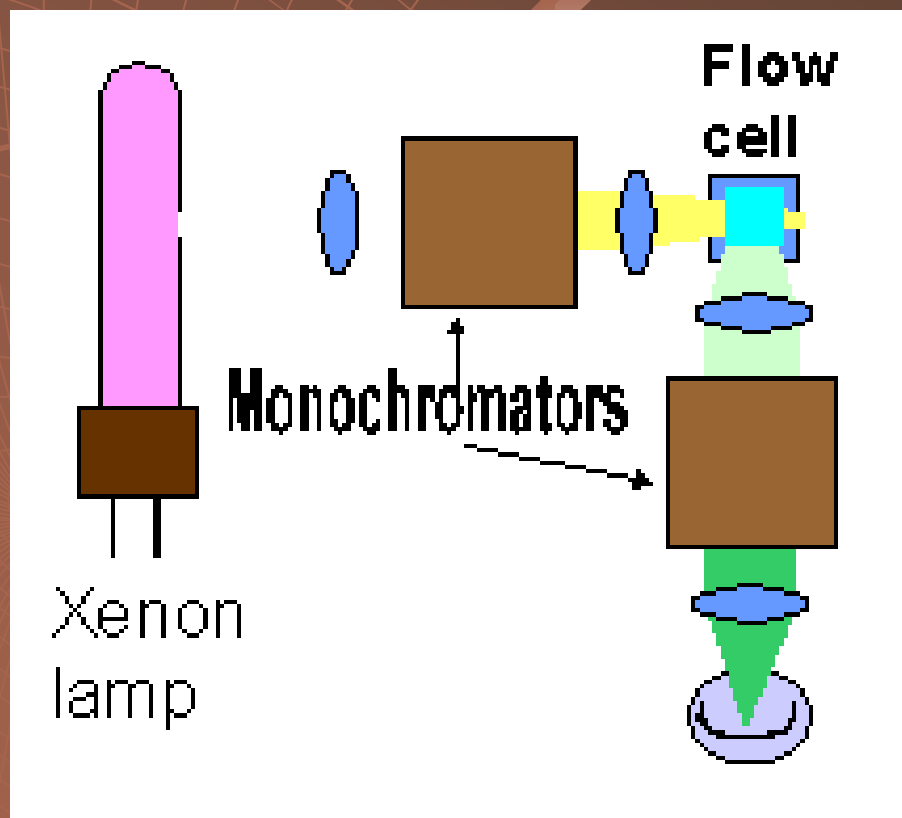
Fluorescenční detektor

Fluorescence

citlivost 10^{-9} g/ml

Fluorescenční detektor

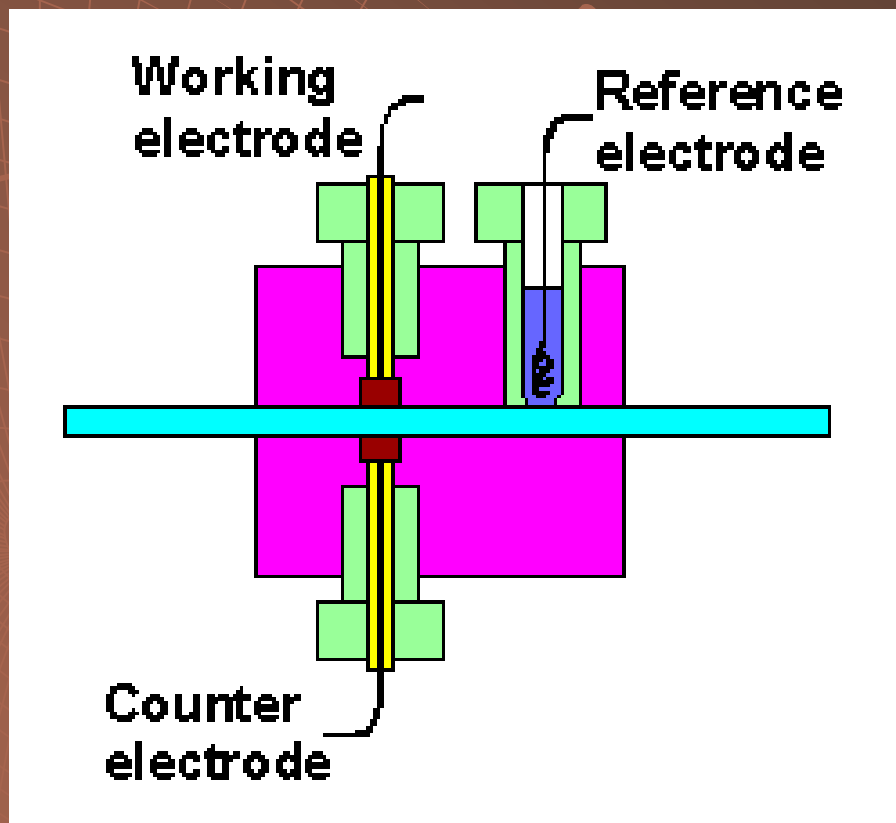

Elektrochemický detektor

elektrický proud

citlivost 10^{-9} g/ml

Elektrochemický detektor

Konduktometrický detektor

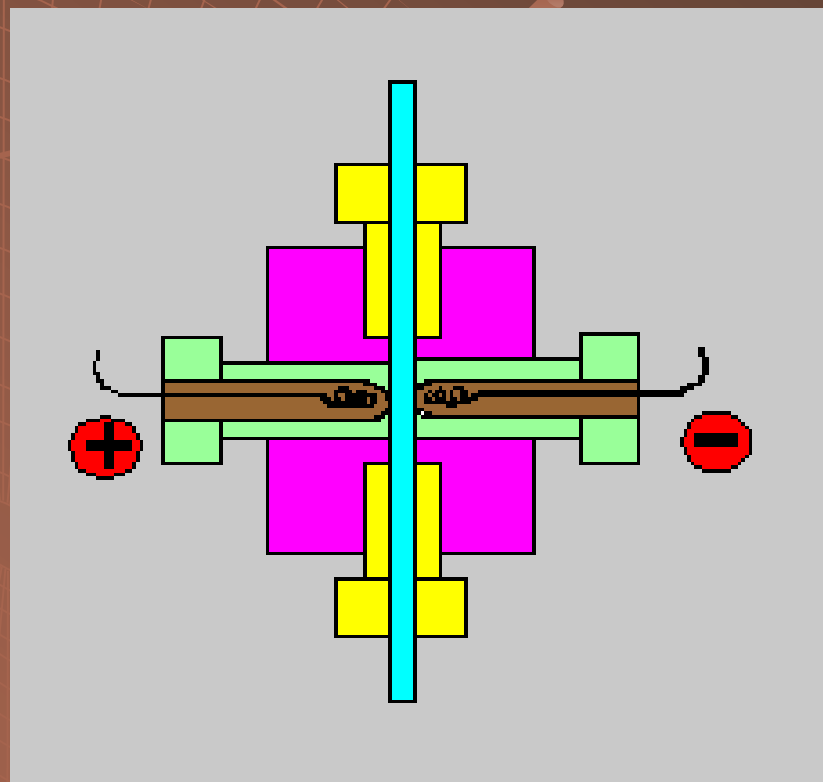
Vodivost

šum 10^{-3}

dyn. rozsah 10^6

citlivost 10^{-8} g/ml

Konduktometrický detektor

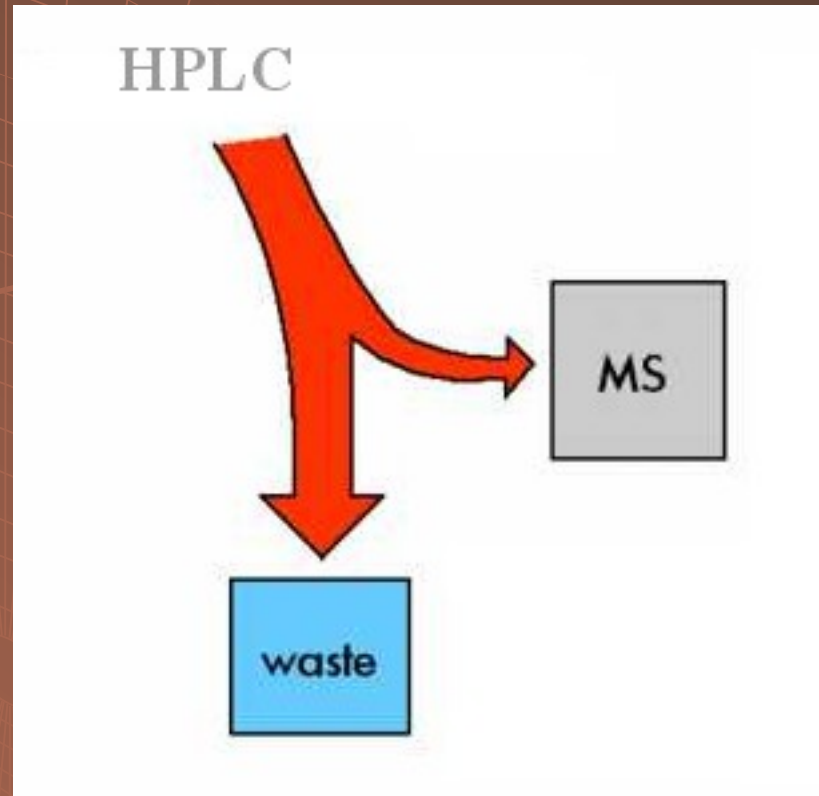
LC-MS

počet iontů

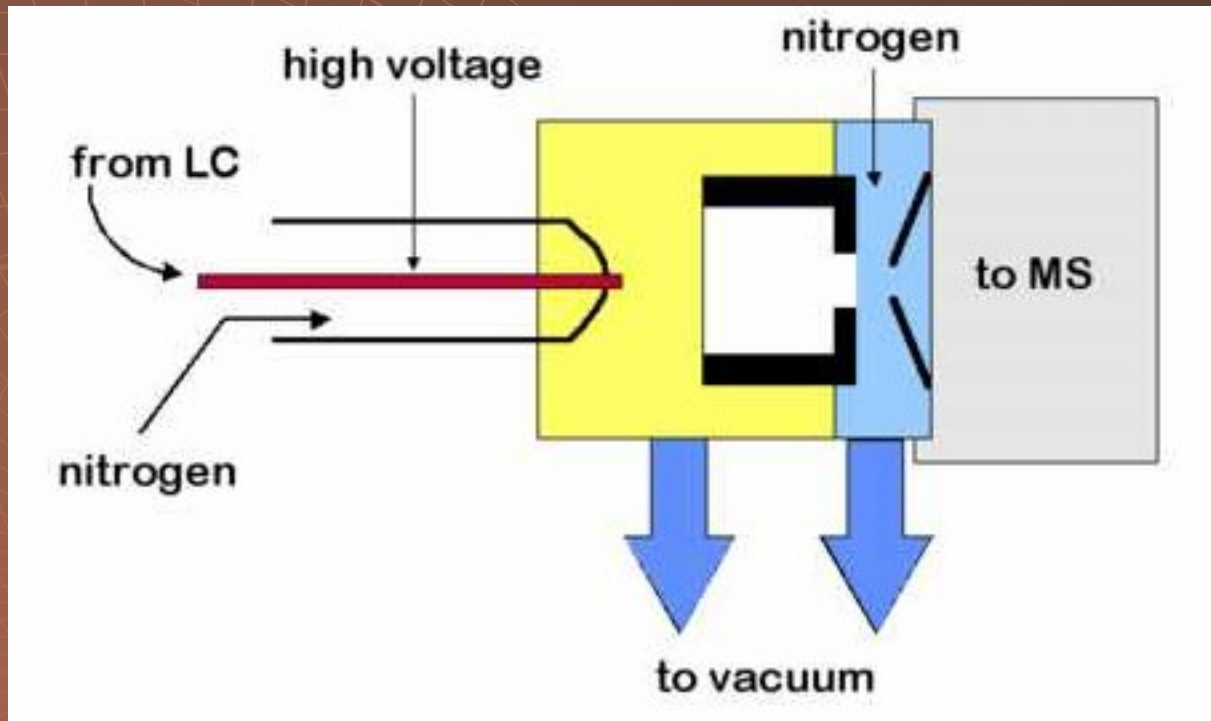
citlivost 10^{-13} g/ml

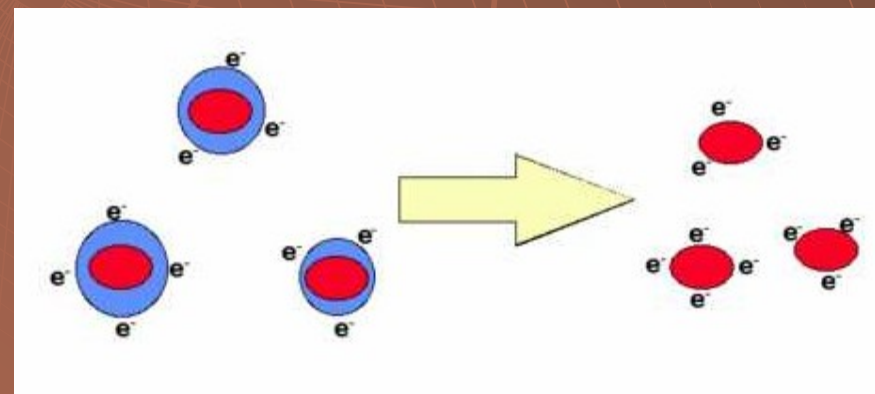
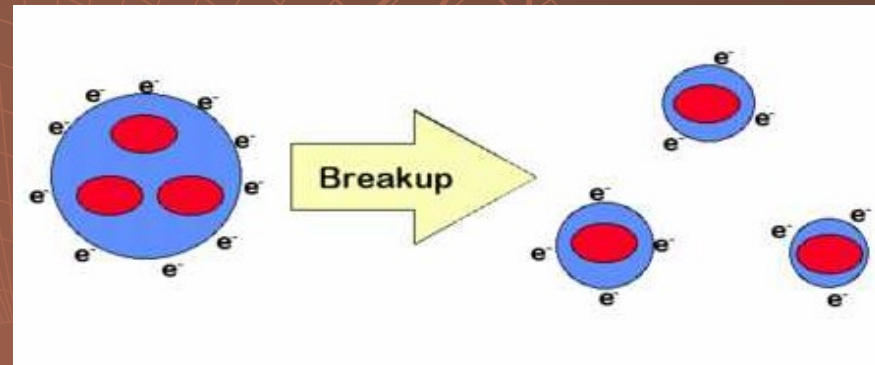
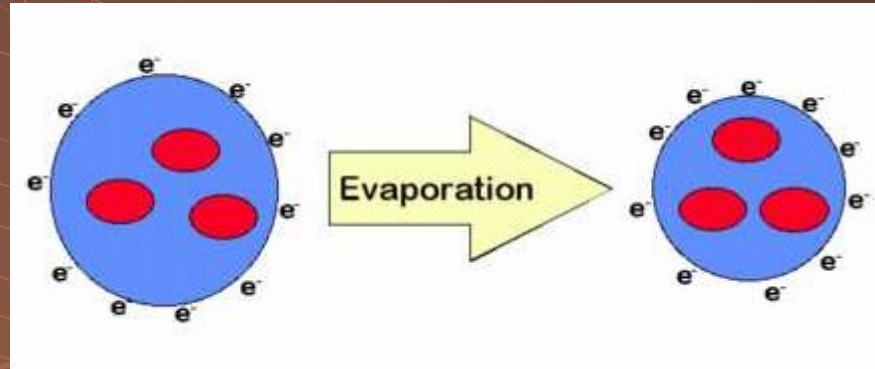
LC-MS

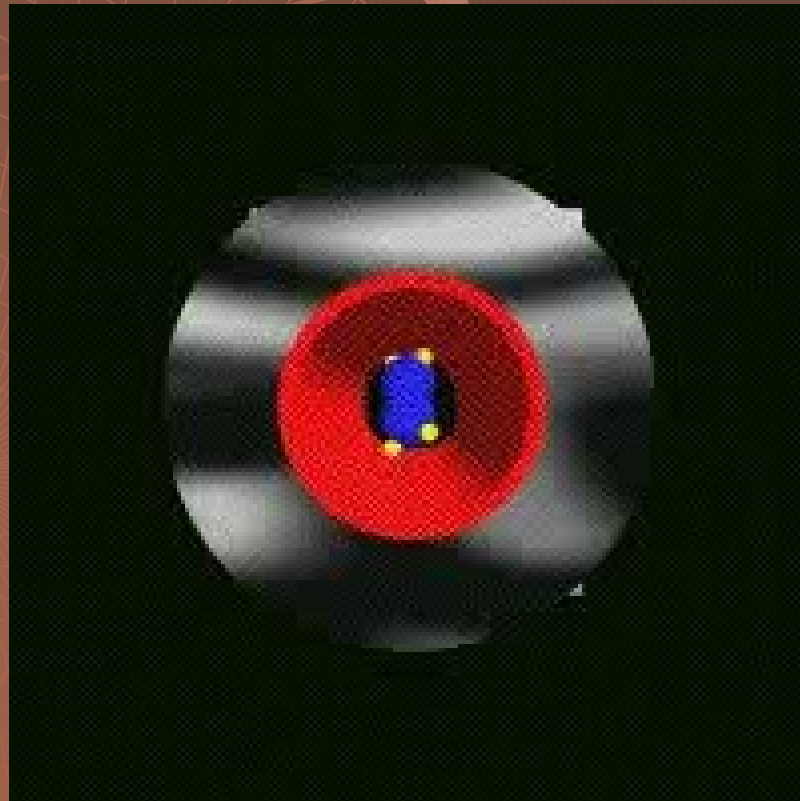
„Electrospray“

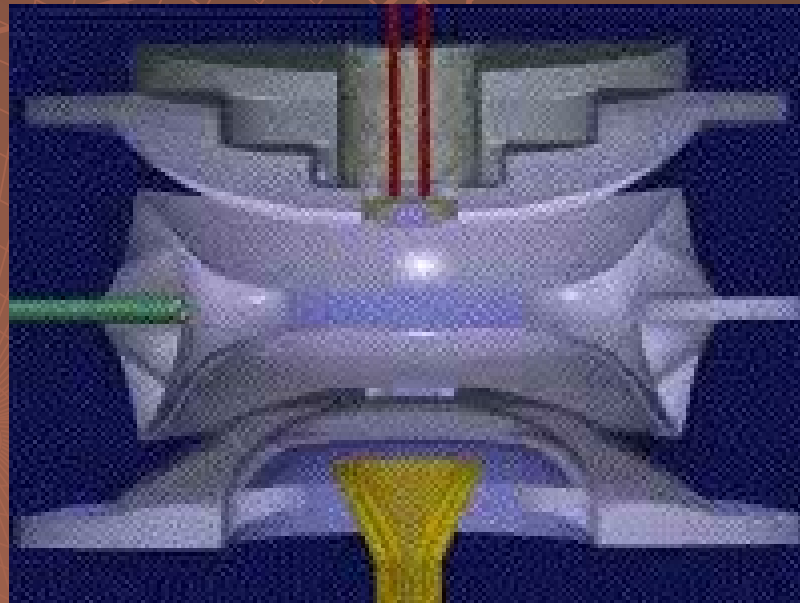
Ionizace

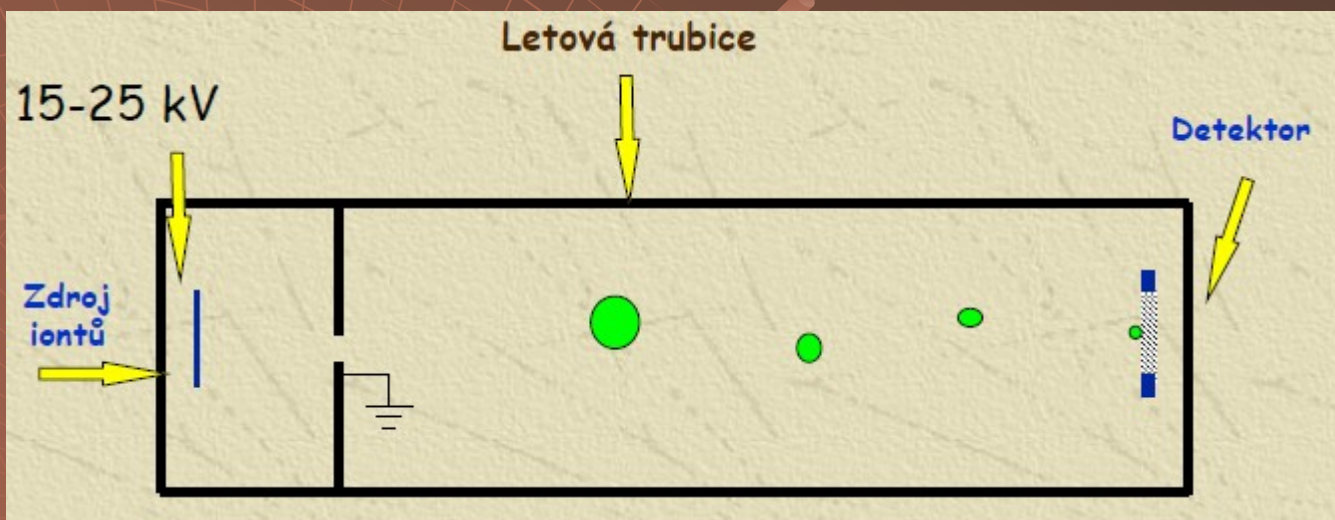
Kvadrupol

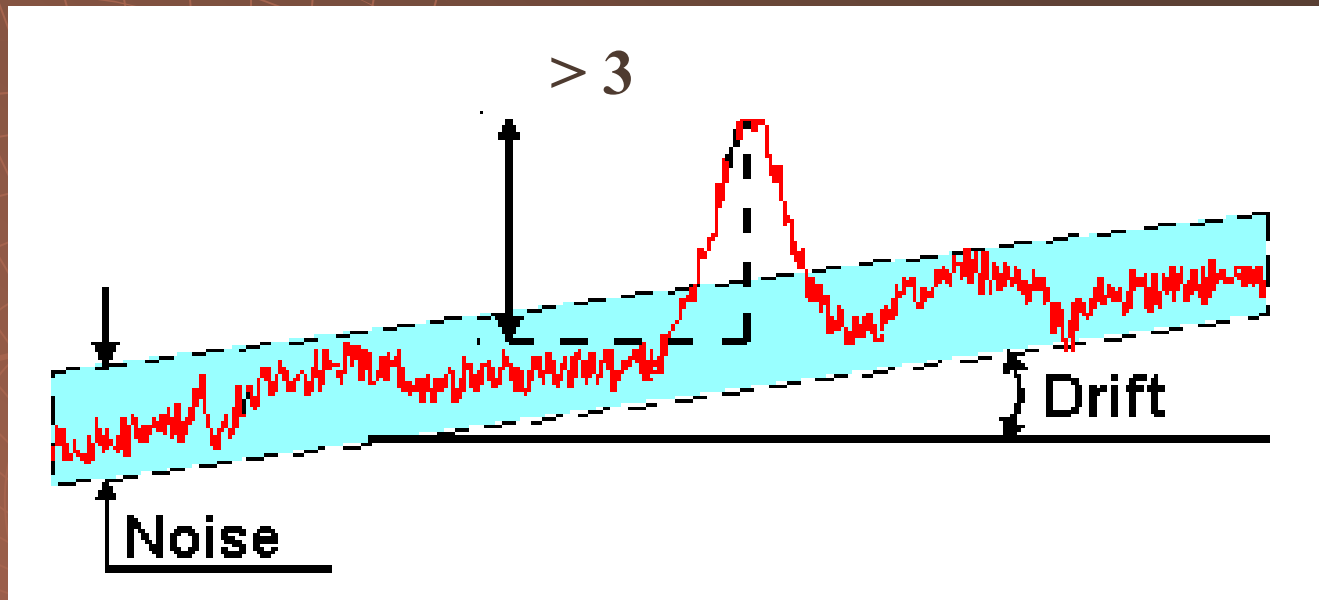
Ion Trap

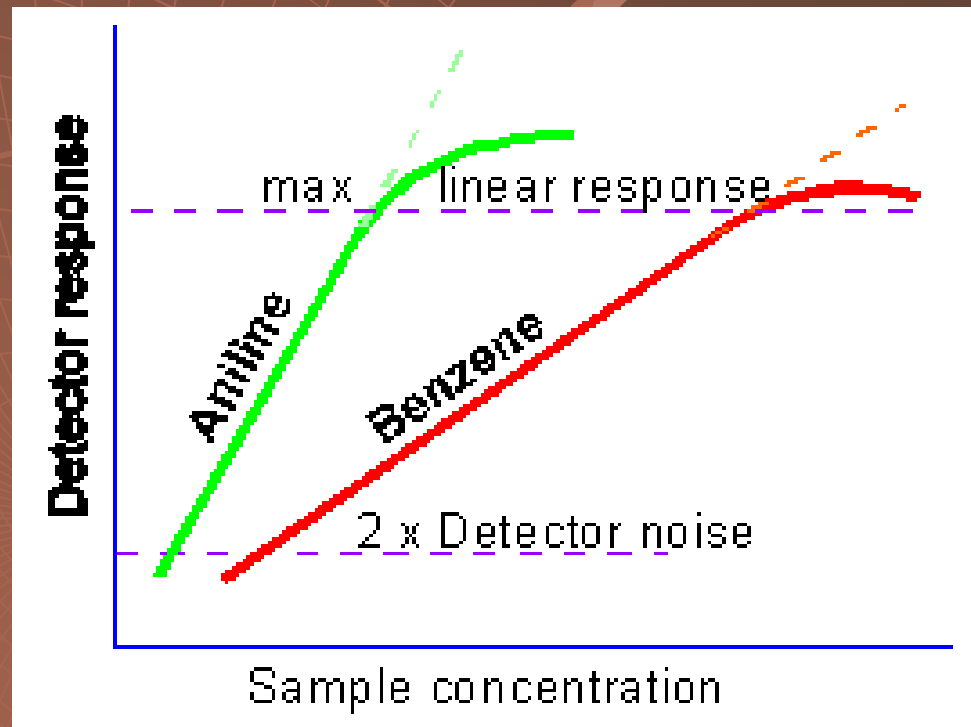
Šum a drift detektoru

Mez detekce $S/N > 3$

Mez stanovitelnosti $S/N > 10$

Lineární rozsah detektoru

Derivatizace

- ◆ zvýšení citlivosti nebo umožnění detekce vůbec
- ◆ zvýšení rozlišení nebo umožnění separace vůbec
- ◆ zamezení nežádoucí sorpce látek na koloně

Požadavky na deriváty

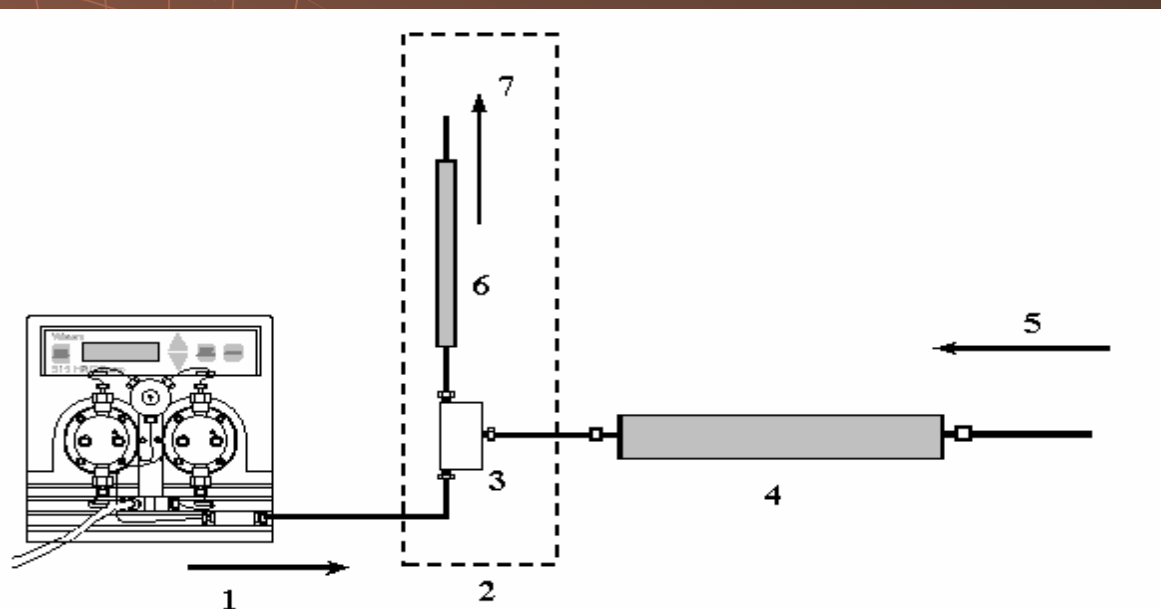
- ◆ chemické individuum
- ◆ stabilní
- ◆ reakce kvantitativní, rychlá, selektivní bez vedlejších produktů za mírných reakčních podmínek (pH, teplota)
- ◆ činidlo musí být dobře separovatelné od svých produktů na koloně jiné fyzikálně-chemické vlastnosti

Derivatizace

- ◆ „pre-column“ - před vlastní analýzou
- ◆ „post-column“ - za kolonou po analýze

Derivatizace

- 1 - derivatizační pumpa derivatizačního reagentu
- 2 - postkolonový systém
- 3 - směšovací komůrka (mixér)
- 4 - chromatografická kolona
- 5 - směr toku mobilní fáze
- 6 - derivatizační reaktor (smyčka)
- 7 - směr toku činidla (efluentu) k detektoru

Jednostupňová postkolonová derivatizace

Vyhodnocení

- ◆ Zapisovače
- ◆ Integratory
- ◆ Integrovaný software + PC

Provedení

- ◆ Analytické
- ◆ Preparativní

Analýza kvalitativní

- ◆ Srovnání retenčních časů (objemů) píků u vzorku a standardů
- ◆ „spiking“ – přidání standardu do vzoru → nárůst výšky píků
- ◆ Specifická detekce – UV-VIS, fluorescence, elektrochemická
- ◆ MS

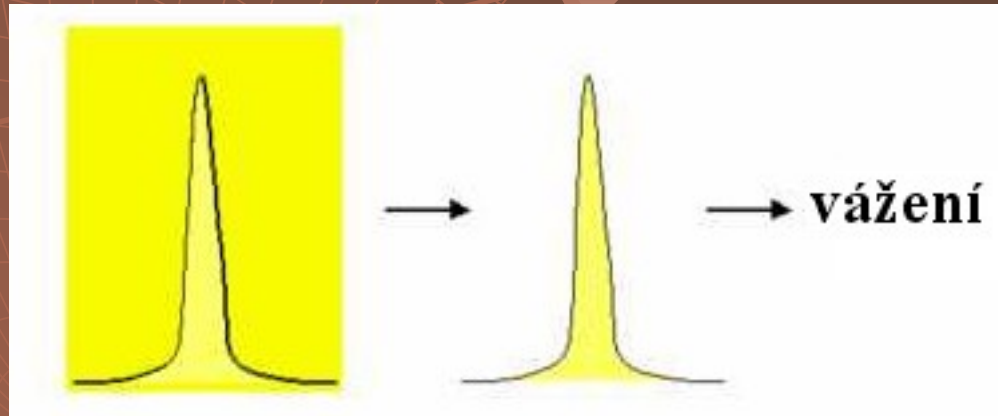

Analýza kvantitativní

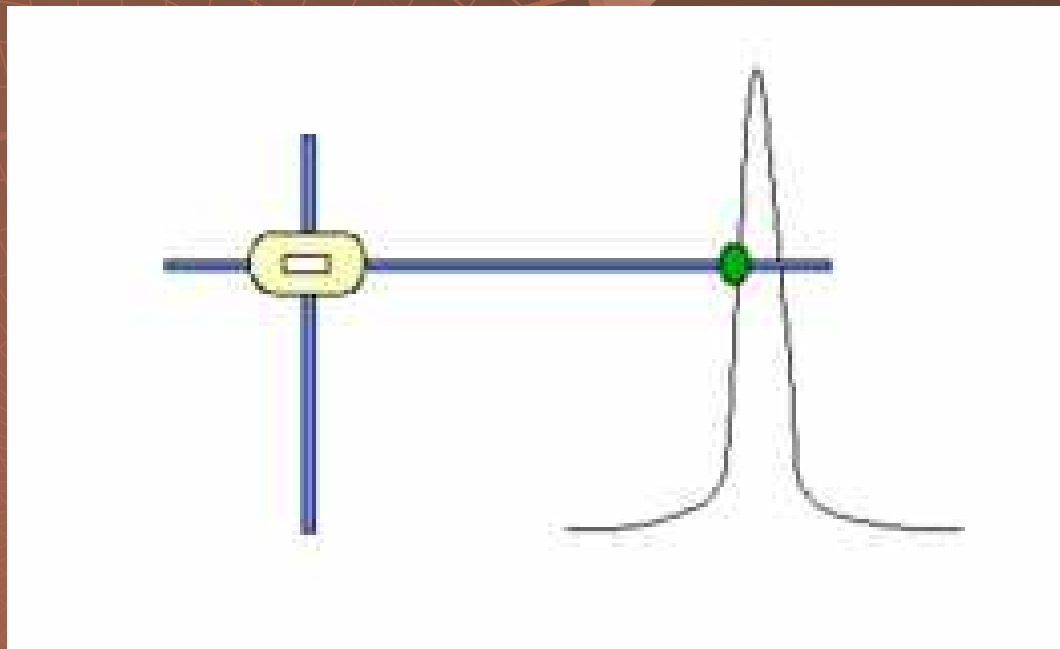

Plocha (výška) píku

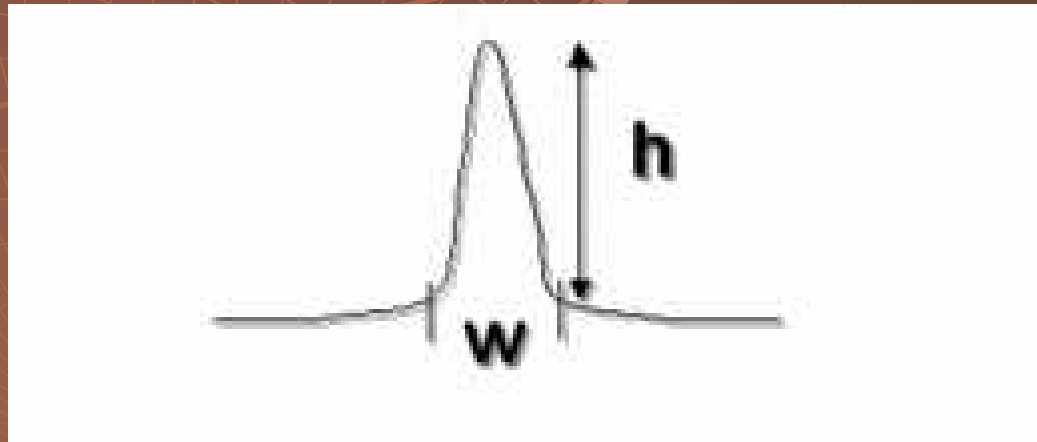
Zjištění plochy píků u zapisovačů vážením

Zjištění plochy píků u zapisovačů planimetrem

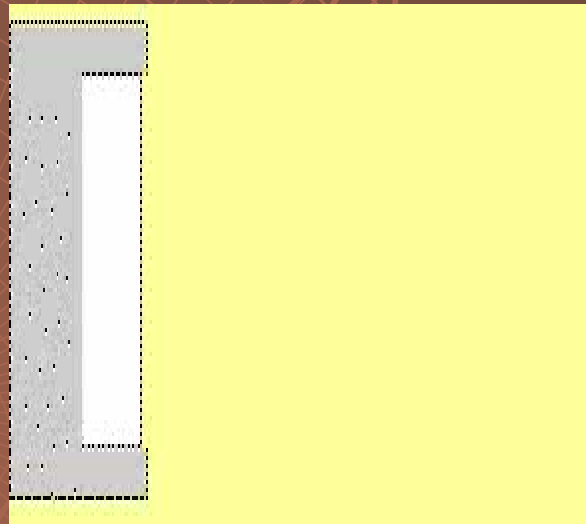

Zjištění plochy píků u zapisovačů výpočtem

plocha = základna x výška

Integrator

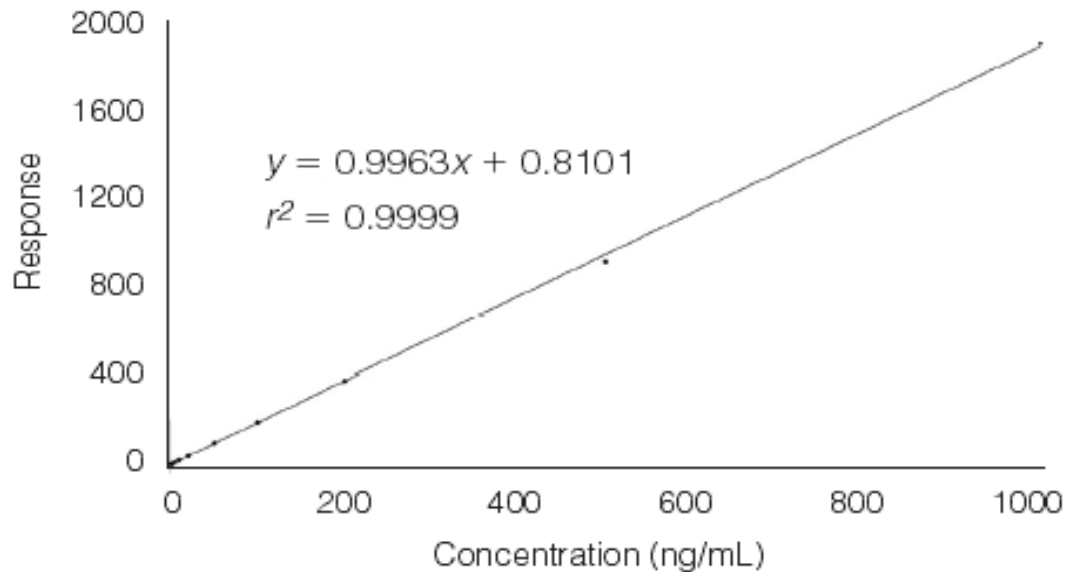

Analýza kvantitativní

- ◆ Metoda externího standardu

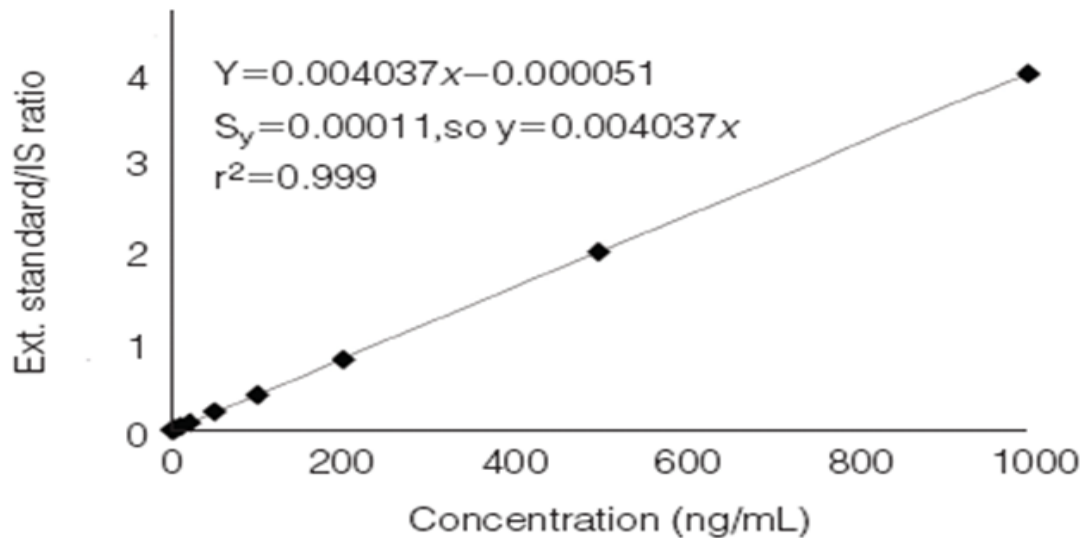
Figure 1: Calibration plot of response versus concentration.

Analýza kvantitativní

- ◆ Metoda vnitřního standardu

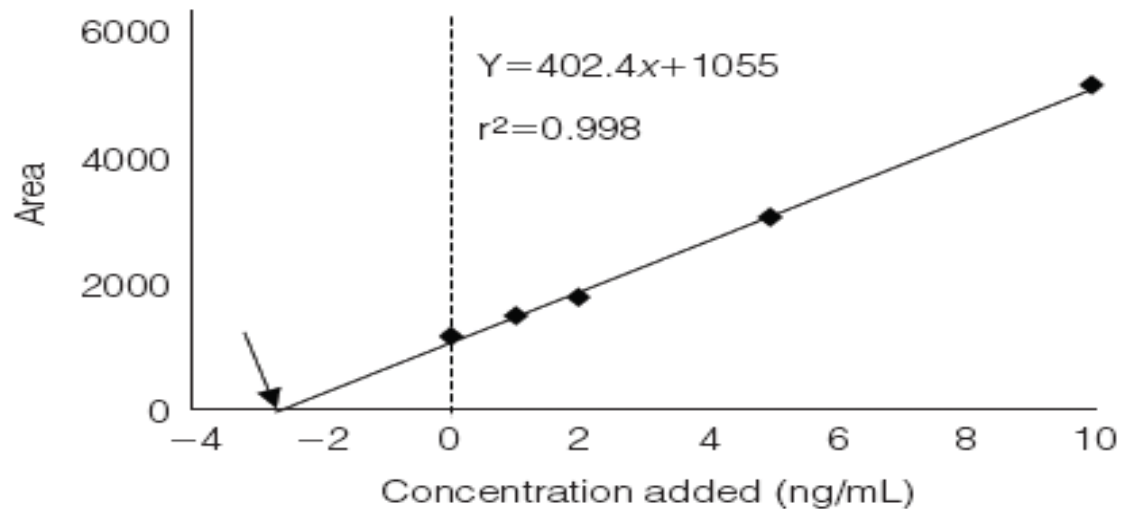
Figure 2: Internal standard calibration plot from data in Table 1.

Analýza kvantitativní

- ◆ Metoda standardního přídávku

Figure 3: Standard additions calibration plot from data in Table 1.

LC analýza

